

Studiestöd

15

Förslag till statsbudget för 2010

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	9
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
3.3	Verksamhet.....	15
3.4	Mål	15
3.5	Resultatredovisning	18
3.5.1	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	18
3.5.2	Vuxna studerande på grundskole- och gymnasial nivå i Sverige	19
3.5.3	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	20
3.5.4	Studerande utomlands	22
3.5.5	Studerande med barn	24
3.5.6	Lånebenägenhet.....	24
3.5.7	Låntagare och den totala studieskulden.....	25
3.5.8	Studiestödsadministration	26
3.5.9	Den studiesociala kommittén.....	29
3.6	Analys och slutsatser	29
3.7	Revisionens iakttagelser.....	31
3.8	Politikens inriktning	31
3.9	Budgetförslag	32
3.9.1	1:1 Studiehjälp m.m.	32
3.9.2	1:2 Studiemedel m.m.....	33
3.9.3	1:3 Studiemedelsräntor m.m.....	37
3.9.4	1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	40
3.9.5	1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	41
3.9.6	1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	42
3.9.7	1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	43

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15	14
3.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 15 Studiestöd	14
3.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd	15
3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp, 2006–2008 ¹	18
3.5 Andel av studiemedelstagarna med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå, 2006–2008	19
3.6 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2006–2008 ¹	28
3.7 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2006–2008	28
3.8 Anslagsutveckling	32
3.9 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiehjälp, utfall 2008 och prognos 2009–2012	32
3.10 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Studiehjälp	33
3.11 Anslagsutveckling	33
3.12 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiemedel, utfall 2008 och prognos 2009–2012	34
3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Studiemedel	37
3.14 Anslagsutveckling	37
3.15 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Studiemedelsräntor	40
3.16 Anslagsutveckling	40
3.17 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	41
3.18 Anslagsutveckling	41
3.19 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	41
3.20 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	42
3.21 Anslagsutveckling	42
3.22 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	42
3.23 Anslagsutveckling	43
3.24 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	43

Diagramförteckning

3.1 Låntagarnas skuld, miljarder kronor, 2005-2008	17
3.2 Lånekrediter i Riksgälden, miljarder kronor, 2005-2008.....	17
3.3 Studiemedel, studiemedelsräntor mm samt inkomsträntor på studielån 2005-2008.....	17
3.4 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, 2006-2008	21
3.5 Studerande med studielån, eftergymnasial nivå i Sverige, 2006-2008	21
3.6 Studerande med tillägglån, eftergymnasial nivå, 2006-2008.....	21
3.7 Studerande med merkostnadslån, eftergymnasial nivå, 2006-2008.....	22
3.8 Studerande utomlands med studiemedel, gymnasial och eftergymnasial nivå, 2006-2008	23
3.9 Studerande med studiemedel utomlands fördelade efter världsdel, 2008	23
3.10 Folkmängd 16-20 år 2007-2008 och prognos 2009-2012.....	33
3.11 Anslagsförbrukning 1:2 Studiemedel m.m., miljoner kronor, 2008-2012.....	34
3.12 Studiemedelsränta, utfall 2009 och prognos 2010-2012 jämfört med ränta för 2009 i budgetpropositionen för 2009.....	39
3.13 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2006-2008 och prognos 2009-2012	39

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1, 3.9.2 och 3.9.3),
2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor under 2011 (avsnitt 3.9.5),
3. godkänner att under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kronor (avsnitt 3.9.6),
4. för budgetåret 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 *Studiestöd* enligt följande uppställning.

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	2010
1:1 Studiehjälp m.m.	Ramanslag	3 997 202
1:2 Studiemedel m.m.	Ramanslag	13 872 561
1:3 Studiemedelsröntor m.m.	Ramanslag	5 814 992
1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	Ramanslag	61 150
1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	Ramanslag	29 000
1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.	Ramanslag	318 155
1:7 Överklagandenämnden för studiestöd	Ramanslag	12 992
Summa		24 106 052

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11–13, 17 och 18 §§ studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §¹

Studiemedel får lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör

a) 4,57 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

b) 3,42 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 2,28 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14–18 eller 20 §§.

1. 4,8 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 3,6 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 2,4 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Första stycket gäller bara om något annat inte följer av 14, 15, 16, 17, 18 eller 20 §.

12 §²

Om inte något annat följer av 13 § får studiebidrag lämnas med ett belopp som för varje vecka som den studerande har rätt till studiemedel utgör

¹ Senaste lydelse 2006:955.

² Senaste lydelse 2006:955.

a) 1,57 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

b) 1,17 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 0,78 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

1. 1,59 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 1,19 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 0,79 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

13 §³

Till studerande i sådan utbildning som avses i 2 § andra stycket får studiebidrag lämnas med ett högre belopp per vecka, nämligen med

a) 3,66 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

b) 2,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 1,83 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. En studerande som tidigare har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till det högre beloppet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt *skall* gälla för att en studerande *skall* ha rätt till det högre bidragsbeloppet. Regeringen får föreskriva att det högre bidragsbeloppet får lämnas även för studier i sådan utbildning som avses i 2 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

1. 3,70 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 2,77 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 1,85 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas från och med det kalenderår då den studerande fyller 25 år. En studerande som tidigare har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till det högre beloppet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de förutsättningar som i övrigt *ska* gälla för att en studerande *ska* ha rätt till det högre bidragsbeloppet. Regeringen får föreskriva att det högre bidragsbeloppet får lämnas även för studier i sådan utbildning som avses i 2 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

17 §⁴

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår *skall* fribeloppet svara mot

a) 125 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

b) 156,25 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av hel-

Vid studier om 20 veckor under ett kalenderhalvår *ska* fribeloppet svara mot

1. 160 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid,

2. 200 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

³ Senaste lydelse 2006:955.

⁴ Senaste lydelse 2000:1374.

tid, och

c) 187,5 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, *skall* fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

a) 6,25 procentenheter vid studier på heltid,

b) 4,69 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

c) 3,12 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

3. 240 procent av prisbasbeloppet vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

I andra fall än som avses i första stycket, *ska* fribeloppets andel av prisbasbeloppet ökas eller minskas för varje vecka som studietiden är kortare eller längre än 20 veckor med

1. 8 procentenheter vid studier på heltid,

2. 6 procentenheter vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid, och

3. 4 procentenheter vid studier på minst 50 procent men mindre än 75 procent av heltid.

18 §

Om den studerandes inkomst är högre än fribeloppet beräknat enligt 17 §, *skall* det belopp som får lämnas enligt 11 § första stycket minskas med 50 procent av den överskjutande inkomsten.

Om den studerandes inkomst är högre än fribeloppet beräknat enligt 17 §, *ska* det belopp som får lämnas enligt 11 § första stycket minskas med 61 procent av den överskjutande inkomsten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 i fråga om 3 kap. 11–13 §§ och i övrigt den 1 januari 2011.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 11–13 §§ i dess nya lydelse tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med januari 2010.

3. Bestämmelsen i 3 kap. 17 och 18 §§ i dess nya lydelse tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med januari 2011.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), samt ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål,
- administration av studiestöd, och
- hantering av ärenden vid överklaganden av ärenden till ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd och räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade

eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning regleras i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk och bidrag för studiesociala ändamål regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

Tidigare omfattade utgiftsområdet även bidrag vid korttidsstudier. Detta stöd utvecklades fr.o.m. 2008. Bidrag för studier i mindre omfattning för alfabetisering i samiska kan dock fortfarande lämnas, liksom bidrag för kortare studier om funktionshinder eller kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox). Ändamål och verksamheter avseende utgifter för bidrag enligt förordningen (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska har från och med den 1 januari 2009 förts över till utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Från och med samma tidpunkt har ändamål och verksamheter avseende utgifter för bidrag enligt förordningen (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionshinder förts över till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15
Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	19 497	22 202	21 330	24 106	23 174	21 798

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 15 Studiestöd
Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	21 871	21 871	21 871
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	14	17	19
Beslut	1 518	1 204	216
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-299	-961	-1 581
Volym	795	780	948
Överföring till/från andra utgiftsområden	1	2	3
Övrigt ³	206	261	322
Ny ramnivå	24 106	23 174	21 798

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

I utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framför allt studiehjälp och studiemedel. Riksdagen beslutade i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition (prop. 2008/09:100, bet. 2008/09:KU26, rskr. 2008/09:306) att de ändamål och verksamheter som finansierades från de under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslagen 4:1 *Centrala studiestödsnämnden m.m.* och 4:2 *Överklagandenämnden för studiestöd* skulle flyttas till utgiftsområde 15 Studiestöd. Från och med 2010 ingår alltså anslag för CSN och ÖKS i utgiftsområdet. I tabell 3.1 och 3.2 ingår de båda myndigheternas anslag för hela perioden 2008–2012.

De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2008 till 19,5 miljarder kronor. Prognosen för 2009 visar på en ökning med 1,8 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2010 är 24,1 miljarder kronor.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår att riksdagen beslutar om en tillfällig satsning på fler platser inom yrkeshögskolan samt yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (utg.omr. 16, avsnitt 9.4.15) samt vid universitet och högskolor (utg.omr. 16, avsnitt 9.2). Regeringen föreslår vidare en satsning på höjt studiemedel från och med 2010 samt höjt fribelopp från och med 2011. De föreslagna satsningarna innebär att utgifterna för studiemedel och studiemedelsräntor bedöms öka med 1 119 miljoner kronor för 2010 och beräknas öka med 1 016 respektive 360 miljoner kronor 2011 och 2012.

Antalet studiestödsberättigande utbildningsplatser ökar 2010 även till följd av den av riksdagen beslutade satsningen på utbildning som regeringen föreslog i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Satsningen bedöms innebära att utgifterna för studiemedel och studiemedelsräntor ökar med ytterligare 403 miljoner kronor 2010. 2011 beräknas utgifterna öka med 119 miljoner kronor.

På grund av dessa satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutade om⁵ bedöms utgifterna för studiemedel och studiemedelsräntor öka med 1 518 miljoner kronor 2010. År 2011 och 2012 beräknas utgifterna öka med 1 204 respektive 216 miljoner kronor.

⁵ Satsningen på yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och på eftergymnasial yrkesutbildning inom yrkeshögskolan, en satsning på speciallärarutbildning, spetsutbildning i entreprenörskap och kompetterande utbildningar för personer med utländska examina, en tillfällig utökning av antalet utbildningsplatser inom polisutbildningen samt utgifter på grund av ett antal tidigare beslutade satsningar.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2009 bedöms utgifterna för 2010 minska med 299 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar. Minskningen för 2011 och 2012 beräknas uppgå till 961 respektive 1 581 miljoner kronor.

Övriga anslagsförändringar

Utgifterna bedöms öka med 795 miljoner kronor 2010 samt beräknas öka med 780 miljoner kronor 2011 och 948 miljoner kronor 2012 på grund av ökad efterfrågan på studiestöd (volymer).

Karolinska institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. Med anledning av denna satsning föreslås en överföring till utgiftsområdet med en miljon kronor 2010 från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. För 2011 beräknas två miljoner kronor överföras och för 2012 tre miljoner kronor.

Slutligen bedöms utgifterna öka med anledning av att regleringen av den statliga ålderspensionsavgiften för 2007, som avser budgetår 2010, blir 209 miljoner kronor högre än vad som antogs 2009 och av att övergången till kostnadsföretag bedöms innebära en sänkning av kostnaderna för CSN med tre miljoner kronor för 2010.

Tabell 3.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2010
Transfereringar ¹	18 323
Verksamhetsutgifter ²	5 783
Investeringar ³	0
Summa ramnivå	24 106

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2008 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Verksamhet

I följande avsnitt presenteras studiestödsverksamheten, dvs. studiestödet och studiestödsadministrationen.

Studiestödet finansierar i huvudsak de studerandes levnadsomkostnader under studietiden. För att möta skilda behov finns det olika former av studiestöd. Stöden, som främst består av bidrag och lån, är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp. Stöden lämnas direkt till den studerande och lämnas i huvudsak oberoende av föräldrarnas eller familjens ekonomi.

Fler än 900 000 studerande får någon form av studiestöd årligen och antalet låntagare uppgår till närmare 1,4 miljoner.

Utgifterna på statsbudgeten för verksamheten beräknas uppgå till drygt 24 miljarder kronor 2010 och utgörs främst av transfereringar i form av bidrag och räntor på de studielån som upptagits i Riksgäldskontoret. Eftersom studielånen finansieras genom lån i Riksgäldskontoret ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

De olika stöden hanterades under 2008 av CSN, Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, Sametinget, Specialpedagogiska institutet, Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Specialpedagogiska skolmyndigheten. CSN hanterar även återbetalningen av studielån. Beslut i ärenden om studiestöd kan i vissa fall överklagas till ÖKS.

3.4 Mål

Målet för studiestödet slogs fast i samband med studiestödreformen 2001 (prop. 1999/2000:10). Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildningen. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Kort beskrivning av verksamheten

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning under samma tid som Rg-bidraget avser och som därför inte har rätt till studiemedel.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (studiebidrag och studielån) per studiemånad uppgår 2009 till cirka 8 500 kronor. Det finns två olika studiebidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Den högre bidragsnivån kan i huvudsak lämnas till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå. Under tiden den 15 mars 2009–den 31 december 2010 kan det högre bidraget även lämnas till arbetslösa över 25 år som läser på en utbildning som kan berättiga till statsbidrag enligt förordningen (2009:43) om yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och lån för vissa merkostnader. Tilläggsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antal barn. Tilläggs lån kan lämnas till studerande som har haft en viss arbetsinkomst kalenderåret närmast före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa

merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem i bruk. I varje system finns det särskilda trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån. Mer information om studielånesystemet finns i nedanstående faktaruta.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få låna studielitteratur genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Utländska medborgare

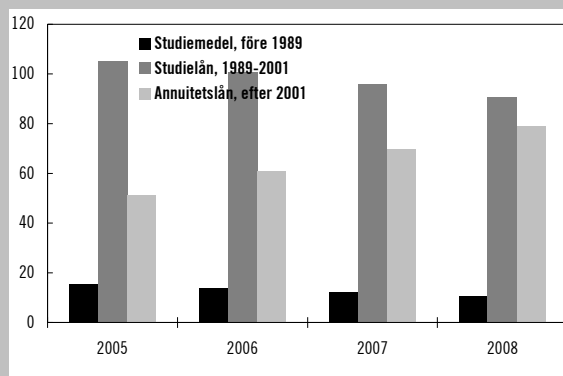
En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Vissa medborgare i EU- och EES-området ska i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig om migrerande arbetstagare, egenföretagare och deras familjemedlemmar. Även EU-medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige och tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i Sverige ska jämföras med svenska medborgare. Också vissa tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd för forskning i Sverige och deras familjemedlemmar ska jämföras med svenska medborgare vad gäller rätt till studiehjälp.

Kort beskrivning av studielånesystemet

Tre olika lånesystem

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgår till närmare 1,4 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick 2008 till 180 miljarder kronor, varav 6 procent utgjorde skuld för återbetalningspliktiga studiemedel tagna före 1989, 50 procent avsåg studielån tagna mellan 1989 och 2001 och 44 procent avsåg annuitetslån tagna efter den 1 juli 2001. Diagram 3.1 visar hur den totala skulden för de olika låneformerna utvecklats under de fyra senaste åren.

Diagram 3.1 Låntagarnas skuld, miljarder kronor, 2005-2008

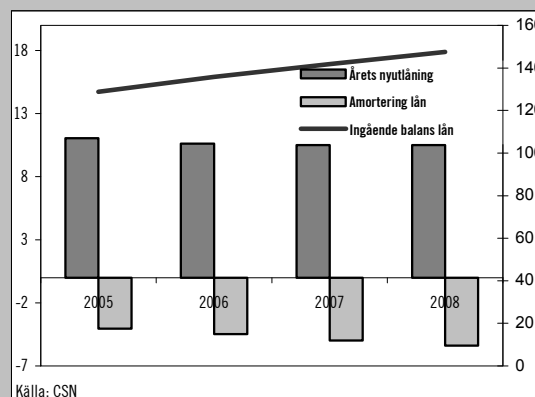
Lån hos Riksgäldskontoret

Sedan 1989 finansierar CSN studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel reducerar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. Vid avskrivningar av lånefordringar minskar CSN skulden hos Riksgäldskontoret via anslag på statsbudgeten. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor är inte upplånade hos Riksgäldskontoret utan motsvaras i CSN:s balansräkning av balanserad kapitalförändring för låneverksamheten. Samtliga amorteringar av räntor från låntagare med studielån återredovisas mot statsbudgeten via inkomsttitlar. Amorteringar av räntor för studielån reducerar den balanserade kapitalförändringen för låneverksamheten. I diagram 3.2 redovisas ingående balans för lån åren 2005–2008, skalan till höger i diagrammet, och omfattningen av årets nyutlåning respektive

årets amortering av lån inklusive kapitaliserad ränta, vänster skala. Som framgår av diagrammet är lånebeloppet i Riksgäldskontoret lägre än låntagarnas totala skuld på nära 180 miljarder kronor. Skillnaden beror på att skulden inkluderar kapitaliserade räntor och avgifter samt att delar av skulden består av studiemedel som togs före 1988 och som därmed inte finansierades genom lån i Riksgäldskontoret.

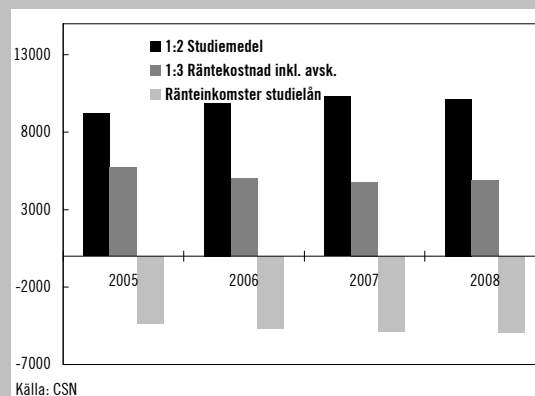
Diagram 3.2 Lånekrediter i Riksgälden, miljarder kronor, 2005-2008

Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* används för ränteutgifter för lån i Riksgäldskontoret. Räntesatsen för 2008 var 3,03 procent. Därutöver används anslaget för att täcka utgifter för avskrivningar av lån tagna efter 1988. Avskrivningar av studielån uppgår till cirka 350 miljoner kronor per år.

Låntagare betalar en subventionerad ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, dvs. 2,1 procent 2008. I diagram 3.3 visas anslagsutvecklingen för 1:2 *Studiemedel m.m.*, 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* samt ränteinkomster 2005–2008.

Diagram 3.3 Studiemedel, studiemedelsräntor mm samt inkomsträntor på studielån 2005-2008

3.5 Resultatredovisning

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp, 2006–2008¹
Antal personer/Miljoner kronor, avrundat

	Antal	2006 Kvinnor %	Män %	Antal	2007 Kvinnor %	Män %	Antal	2008 Kvinnor %	Män %	Utbetalt bidrag 2008 ²	Utbetalt lån 2008
Studiehjälp	459 400	49	51	476 500	49	51	487 700	49	51	4 015	
varav											
Studiehjälp, utland	900	68	32	900	69	31	960	69	31	8	
Studiemedel	447 800	61	39	446 600			440 300			10 139	10 395
varav											
Grundskolenivå	18 100	71	29	23 700	72	28	22 900	74	26	572	82
Gymnasienivå	91 200	64	36	93 800	65	35	90 600	65	35	2 010	1 071
Eftergymnasial nivå	310 000	59	41	301 400	60	40	299 200	60	40	7 038	7 774
Utlandsstudier	28 500	61	39	27 800	61	39	27 600	60	40	519	1 467
Studiemedelsräntor och avskrivningar										4 855	
Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	1 200	50	50	1 380	45	55	1 410	48	52	56	
Studielitteratur	1 800	65	35	2 100	68	32	2 000	68	32	30	
Korttidsstöd	19 700	63	37	17 300	63	37	8 000	55	45	15	
Totalt	956 200			947 000			939 410			19 110	10 395

Källor: CSN, SIT, Sametinget, SPSM och TPB.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift. Belopp för studiemedel inkluderar tilläggsbidrag.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten.

Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskole- och gymnasienivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, kvalificerad yrkesutbildning eller motsvarande). Vidare redogörs särskilt för studerande utomlands, studerande med barn, lånebenägenhet⁶, låntagare och den totala låneskulden samt studiestödsadministrationen.

3.5.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå i Sverige är studiehjälp och bidrag till vissa funktionshindrade elever.

Studiehjälp

Under 2008 lämnades studiehjälp till knappt 488 000 studerande i Sverige, en ökning med drygt två procent sedan 2007. Av dessa var 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Ökningen av antalet studerande som fått studiehjälp beror på befolkningsutvecklingen i åldrarna 16–20 år eftersom nästan samtliga studerande som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Drygt 11 000 studerande, varav 61 procent flickor och 39 procent pojkar, fick inackorderingstillägg. Antalet är relativt oförändrat jämfört med 2007.

⁶ Lånebenägenhet är antalet personer som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag.

Det inkomstprövade extra tillägget lämnades till drygt 13 300 studerande. Av dessa var 46 procent flickor och 54 procent pojkar. Antalet studerande som fick extra tillägg ökade med cirka fyra procent jämfört med 2007. Ökningen beror främst på en ökad invandring.

Under 2008 fick närmare två procent av studiehjälpstagarna, cirka 9 140 elever, beslut om indraget stöd på grund av otillåten frånvaro. Nivån är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år.

Under 2008 var det totalt cirka 17 200 utländska medborgare som fick studiehjälp för studier i Sverige.⁷ Under året ansökte cirka 7 400 utländska medborgare om rätt till studiehjälp hos CSN, varav cirka 6 900 personer beviljades stöd.

Den totala utgiften för studiehjälpen uppgick till drygt 4 miljarder kronor under 2008, vilket är en ökning med drygt 100 miljoner kronor jämfört med tidigare år.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Under 2008 fick 512 elever Rg-bidrag, varav 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Antalet minskade med 15 elever jämfört med 2007.

Utgiften för Rg-bidraget och tilläggsbidraget uppgick under året till cirka 45 miljoner kronor, vilket är en ökning med drygt 2 miljoner kronor jämfört med föregående år. Ökningen kan förklaras av en allmän prisökning för boende och resor, en ändrad boendeform för flera studerande och införandet av ett tilläggsbidrag.

3.5.2 Vuxna studerande på grundskole- och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundskole- och gymnasial nivå.

Studiemedel

Under 2008 fick cirka 23 000 personer studiemedel för studier på grundskolenivå. Av dessa var 74 procent kvinnor och 26 procent män.

Antalet studerande med studiemedel minskade med tre procent jämfört med 2007. Av stödtagarna fick 60 procent studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en marginell minskning jämfört med 2007. Omkring 33 procent av stödtagarna hade studielån, vilket är i nivå med föregående år.

Andelen studerande på grundskolenivå som var 25 år eller äldre uppgick till 80 procent.

Inom kommunal vuxenutbildning hade cirka 60 procent av de studerande på grundskolenivå studiemedel under läsåret 2007/08. Det är en ökning med ungefär tio procentenheter jämfört med föregående läsår. Den ökade andelen studerande som har studiemedel på denna nivå kan delvis förklaras av att studerande som tidigare haft det nu helt avvecklade stödet rekryteringsbidrag vid vuxenstudier övergått till studiemedel. En annan förklaring, som även stöds av Statens skolverks lägesbedömning 2008, är att deltagarna i kommunal vuxenutbildning i högre grad tillhör de mer prioriterade grupperna för vuxenutbildning. För dessa personer är studiemedlet en viktig förutsättning för att kunna bedriva studier då studierna ofta bedrivs på heltid och de saknar annan försörjningsmöjlighet.

Cirka 90 600 vuxna fick studiemedel för studier på gymnasienivå under 2008. Av dessa var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Antalet studerande har minskat med cirka tre procent jämfört med 2007. Drygt 27 procent av stödtagarna fick studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Cirka 54 procent hade studielån, vilket är en marginell minskning jämfört med 2007.

Tabell 3.5 Andel av studiemedelstagarna med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå, 2006-2008

Procent

	2006		2007		2008	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Grundskolenivå	72	59	64	53	63	51
Gymnasienivå	30	17	34	20	32	18
Totalt	37	23	40	25	39	23

Källa: CSN.

Andelen studerande på gymnasial nivå som var 25 år eller äldre uppgick till 48 procent.

En majoritet av de studerande med studiemedel på gymnasienivå läste inom kommunal vuxenutbildning. Läsåret 2007/08 hade cirka 41 procent av de studerande på

⁷ Siffran över antalet utländska medborgare som fick studiestöd under 2008 är inte jämförbar med motsvarande siffra i budgetpropositionen för 2007. Detta på grund av att urvalsmetoden har ändrats.

gymnasial nivå inom denna utbildningsform studiemedel, vilket är en ökning med sex procentenheter jämfört med föregående läsår. Även här kan ökningen delvis förklaras av det avvecklade rekryteringsbidraget och att deltagarna i högre grad tillhör de mer prioriterade grupperna inom kommunal vuxenutbildning.

Under 2008 var det drygt 25 000 utländska medborgare som uppbar studiemedel för studier på grundskole- eller gymnasienivå.⁸ Andelen utländska medborgare som fick studiemedel för studier på grundskole- eller gymnasienivå var under året 22 procent. Under 2008 ansökte cirka 12 100 utländska medborgare om rätt till studiemedel hos CSN, varav cirka 9 900 personer beviljades stöd.⁹

Den totala utgiften för studiebidrag till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå har 2008 uppgått till cirka 2,6 miljarder kronor, vilket är en minskning med cirka 100 miljoner kronor jämfört med 2007.¹⁰

Korttidsstöd

Korttidsstödet reformerades vid utgången av 2007. Reformen innebär att de delar av stödet som hanterades av LO och TCO avseende studier i mindre omfattning i vissa ämnen på grundskole- och gymnasienivå har avvecklats. Bidrag för studier i mindre omfattning för alfabetisering i samiska kan dock fortfarande lämnas, liksom bidrag för kortare studier om funktionshinder eller kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux). Som anges i avsnitt 3.1 hanteras denna verksamhet fr.o.m. 2009 under andra utgiftsområden.

Under 2008 har Specialpedagogiska skolmyndigheten lämnat stöd till knappt 7 900 deltagare, varav 55 procent kvinnor och 45 procent män.¹¹ Sametinget har under samma period lämnat stöd till 136 personer, varav

73 procent kvinnor och 27 procent män. Den totala utgiften för korttidsstöd 2008 uppgick till cirka 15 miljoner kronor.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (TUFF-ersättning)

Under 2008 deltog cirka 900 föräldrar i teckenspråkutbildning för föräldrar, varav 48 procent kvinnor och 52 procent män. Av dessa fick 155 föräldrar TUFF-ersättning, vilket är en minskning med 18 procent jämfört med föregående år. Totalt utbetalades drygt 505 000 kronor i ersättning, vilket är en minskning med cirka 85 000 kronor jämfört med 2007.

3.5.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel och studielitteratur till högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp.

Studiemedel

Under 2008 studerade cirka 299 200 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel. Av dessa var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Under året minskade antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå med cirka 2 200 personer jämfört med 2007. Tidigare år har antalet studiemedelstagare på eftergymnasial nivå förändrats i relation till antalet studerande inom universitet och högskola. Under 2008 minskade för första gången antalet studiemedelstagare trots att antalet nya studerande inom universitet och högskola ökade.

⁸ Siffran över antalet utländska medborgare som fick studiestöd under 2008 är inte jämförbar med motsvarande siffra i budgetpropositionen för 2007. Detta på grund av att urvalsmetoden har ändrats.

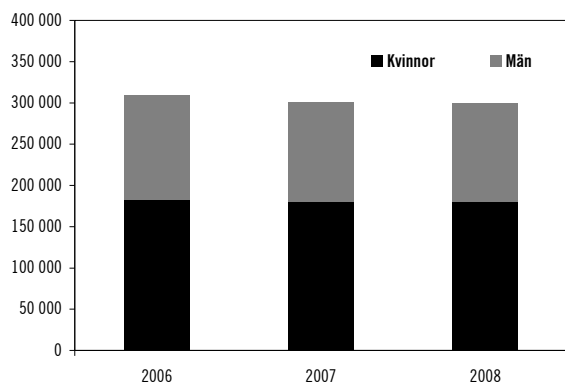
⁹ Siffrorna gäller studiemedel för studier både i Sverige och utomlands.

¹⁰ Beloppet inkluderar statlig ålderspensionsavgift och tilläggsbidrag för studerande med barn.

¹¹ Fram till den 1 juli 2008 hanterades stödet av Sisus.

Diagram 3.4 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, 2006–2008

Antal

Källa: CSN.

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå, cirka 87 procent, studerade vid universitet eller högskola. Tio procent studerade på en kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom mindre skolformer som t.ex. folkhögskola och kompletterande utbildningar. Av studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade en majoritet på heltid.

Andelen studerande på eftergymnasial nivå som var 25 år eller äldre uppgick till 45 procent.

Personer som studerar på eftergymnasial nivå kan som regel endast få studiemedel med den generella bidragsnivån. Den högre bidragsnivån kan dock lämnas till studerande vid vissa speciellt angivna utbildningsprogram. Cirka 600 studerande fick under 2008 det högre bidraget för sådana studier. Den totala utgiften för det högre studiebidraget till studerande på eftergymnasial nivå uppgick till drygt 17 miljoner kronor.

Andelen studerande med studiemedel vid universitet och högskola var läsåret 2007/08 drygt 61 procent. Läsåret 2006/07 var motsvarande siffra cirka 64 procent.

Under 2008 var det totalt cirka 7 500 utländska medborgare som uppbar studiemedel för studier på eftergymnasial nivå.¹² Under året ansökte cirka 1 900 utländska medborgare om rätt till studiemedel hos CSN, varav drygt 1 500 personer beviljades stöd.¹³

¹² Siffran över antalet utländska medborgare som fick studiestöd under 2008 är inte jämförbar med motsvarande siffra i budgetpropositionen för 2007. Detta på grund av att urvalsmetoden har ändrats.

¹³ Siffrorna gäller studiemedel för studier både i Sverige och utomlands.

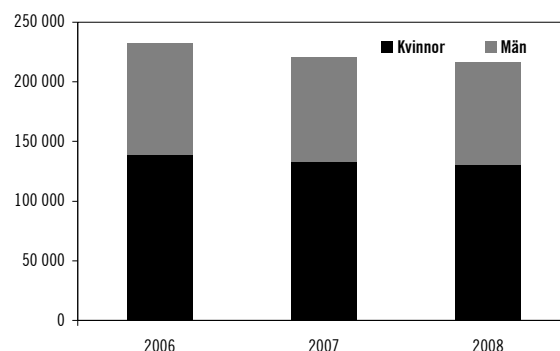
Den totala utgiften för studiebidrag till studerande på eftergymnasial nivå har under 2008 uppgått till drygt 7 miljarder kronor, vilket är en minskning med cirka 70 miljoner kronor jämfört med tidigare år.¹⁴

Studielån

Av studiestödstagare på eftergymnasial nivå hade under 2008 omkring 72 procent studielån, varav drygt 130 000 kvinnor och cirka 86 000 män.

Diagram 3.5 Studerande med studielån, eftergymnasial nivå i Sverige, 2006–2008

Antal

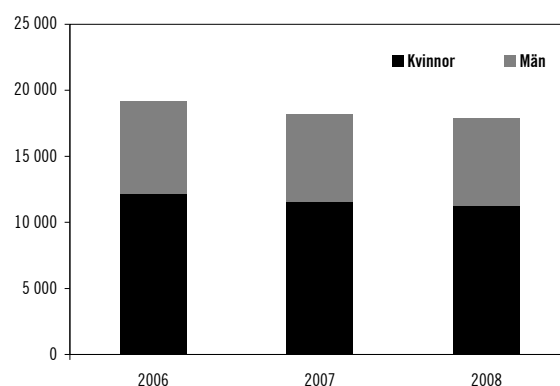
Källa: CSN.

Tillägglån

Under 2008 fick drygt 17 900 personer tillägglån för studier på eftergymnasial nivå. Av dessa var 63 procent kvinnor och 37 procent män. Utbetalt belopp var 199 miljoner kronor.

Diagram 3.6 Studerande med tillägglån, eftergymnasial nivå, 2006–2008

Antal

Källa: CSN.

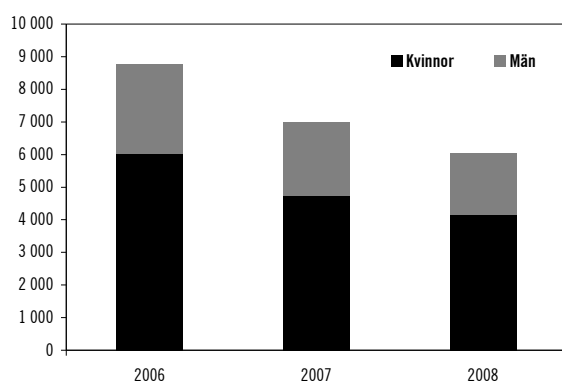
¹⁴ Beloppet inkluderar statlig ålderspensionsavgift och tilläggsbidrag för studerande med barn.

Merkostnadslån

Antalet stödtagare med merkostnadslån för till exempel dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten minskade 2008 för sjätte året i rad. Under året hade cirka 6 000 personer merkostnadslån för studier på eftergymnasial nivå i Sverige. Av dessa var 69 procent kvinnor och 31 procent män. Utbetalt belopp var 81 miljoner kronor.

Diagram 3.7 Studerande med merkostnadslån, eftergymnasial nivå, 2006–2008

Antal

Källa: CSN.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få studielitteratur genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Under 2008 fick cirka 2 000 personer studielitteratur på detta sätt, varav 68 procent kvinnor och 32 procent män. Antalet personer som fått studielitteratur har minskat med cirka fem procent jämfört med föregående år. Den genomsnittliga kostnaden per studerande under 2008 var cirka 23 700 kronor, en ökning med drygt 3 300 kronor sedan 2007.

Den totala utgiften för produktion av studielitteratur till vissa högskolestuderande uppgick till 30 miljoner kronor, vilket är en ökning med en miljon kronor jämfört med föregående år.

3.5.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Till unga studerande kan i vissa fall studiehjälp lämnas.

Studiehjälp

Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiala studier utomlands, vilket 960 unga studerande fick under 2008. Antalet har ökat något sedan 2007. Av dessa fick cirka 270 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Under 2008 var det drygt 100 utländska medborgare som uppbar studiehjälp för studier utomlands.¹⁵ Under året ansökte 37 utländska medborgare om rätt till studiehjälp hos CSN, varav 33 personer beviljades stöd.

Den totala utgiften för studiehjälp för studier utomlands uppgick till drygt 8 miljoner kronor 2008, vilket är något högre än föregående år.

Studiemedel

Studiemedel kan lämnas för eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utomlands är begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Av alla studiemedelstagare i eftergymnasial utbildning studerade åtta procent utomlands. Under 2008 fick cirka 27 600 personer, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män, studiemedel för studier utomlands. Antalet utlandsstuderande nådde sin kulmen med drygt 30 000 studerande under åren 1998–2002. Åren därefter varierade antalet mellan cirka 27 000 till 29 000. Årets notering är den lägsta sedan 2002.

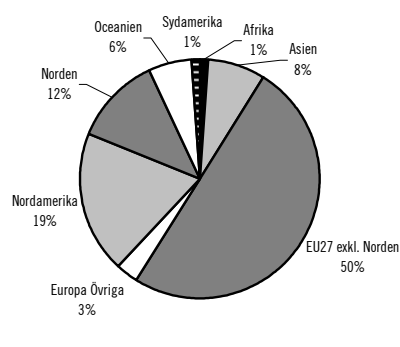
¹⁵ Siffran över antalet utländska medborgare som fick studiestöd under 2008 är inte jämförbar med motsvarande siffra i budgetpropositionen för 2007. Detta på grund av att urvalsmetoden har ändrats.

Diagram 3.8 Studerande utomlands med studiemedel, gymnasial och eftergymnasial nivå, 2006–2008

Källa: CSN.

Av det totala antalet studerande utomlands med studiemedel läste drygt 98 procent på eftergymnasial nivå och knappt 2 procent på gymnasial nivå. Av de studerande på eftergymnasial nivå utgjorde gruppen s.k. free movers¹⁶ den största andelen med 62 procent. Gruppen studerande inom ramen för utbytesprogram utgjorde cirka 23 procent och gruppen som läste en icke akademisk språkkurs utgjorde knappt 15 procent under 2008. Samtliga tre grupper visar tydliga trender över den senaste femårsperioden. Gruppen s.k. free movers har under denna period ökat något. Antalet studerande inom utbytesprogram har befunnits sig på en jämn nivå sedan 2002 medan gruppen språkstuderande har halverats under samma period. En särskild grupp som ökar stadigt är antalet läkarstuderande som har ökat med över 200 procent sedan läsåret 2001/02. Då var antalet läkarstuderande utomlands cirka 600. I dag uppgår antalet till 2 075 personer.

Cirka 65 procent av de utlandsstuderande på högskolenivå studerade inom Europa. Cirka 12 procent av de studerande läste i ett nordiskt land, 50 procent inom övriga EU-länder och tre procent i ett annat europeiskt land.

Diagram 3.9 Studerande med studiemedel utomlands fördelade efter världsdel, 2008

Källa: CSN.

Antalet studerande i Europa och Oceanien sjunker till förmån för framför allt asiatiska länder, främst Kina. Antalet studerande i Oceanien har minskat från 2 400 studerande 2004 till 1 700 studerande 2008 medan antalet studerande i Asien har ökat från 1 000 studerande 2004 till 2 200 under 2008. Inom Europa finns en östlig trend. Antalet studerande i Rumänien, Polen, Tjeckien och Ungern har ökat kraftigt de senaste åren medan antalet studerande i Frankrike, Italien, Spanien och Storbritannien har minskat.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier. Av de utlandsstuderande på högskolenivå var 65 procent under 24 år och 97 procent under 34 år.

Under 2008 var det totalt cirka 400 utländska medborgare som fick studiemedel för studier utomlands.¹⁷ Under året prövades 344 utländska medborgares rätt till studiemedel av CSN, varav 308 personer beviljades stöd.

Utlandsstuderande blir skuldsatta i högre grad än de personer som studerar i Sverige. I genomsnitt lånade en utlandsstuderande 93 500 kronor under 2008 vilket är nära dubbelt så mycket som en studerande i Sverige normalt tar i lån för ett års studier. Var femte utlandsstuderande har en studieskuld som överstiger 300 000 kronor.

¹⁶ Studerande som på eget initiativ studerar utomlands utan stöd av avtal mellan lärosäten.

¹⁷ Siffran över antalet utländska medborgare som fick studiestöd under 2008 är inte jämförbar med motsvarande siffror i budgetpropositionen för 2007. Detta på grund av att urvalsmetoden har ändrats.

Utgiften under 2008 för studiebidrag vid studier utomlands var cirka 519 miljoner kronor, vilket är en svag ökning jämfört med 2007.¹⁸

3.5.5 Studerande med barn

Tilläggsbidrag lämnas för att underlätta för personer med barn att studera. Bidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antal barn. Under 2008 fick cirka 76 000 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket är en minskning med drygt 2 200 personer jämfört med 2007. Utbetalt belopp uppgick till 357 miljoner kronor, vilket är en minskning med cirka fem miljoner kronor jämfört med tidigare år. Av det totala antalet kvinnor som har studiemedel fick 25 procent tilläggsbidrag, medan motsvarande andel för männen var nära åtta procent.

Andelen med tilläggsbidrag på grundskole- och gymnasienivå var 56 respektive 30 procent, medan andelen på eftergymnasial nivå var 14 procent. Av dem som studerade med det högre bidraget fick 62 procent tilläggsbidrag. Motsvarande siffra för dem som studerade med det generella bidraget var knappt 22 procent. Skillnaderna i andelen med tilläggsbidrag kan främst förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika grupperna och att äldre studerande oftare har barn.

3.5.6 Lånebenägenhet

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, dvs. lånebenägenheten, sjönk något för åttonde året i rad vad avser alla utbildningsnivåer. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 68 procent under 2008 jämfört med 69 procent 2007.

Lånebenägenheten vid studier på grundskole- och gymnasienivå var 50 procent under 2008 jämfört med 51 procent 2007. Vid studier på grundskolenivå hade 33 procent av de stude-

rande studielån under 2008. Motsvarande andel för de som läser på gymnasial nivå var 54 procent. Antalet studerande med studielån som även har tilläggsbidrag och merkostnadsbidrag minskade något.

Lånebenägenheten vid studier på eftergymnasial nivå har minskat från cirka 73 procent 2007 till cirka 72 procent 2008. Andelen av de studerande med studielån på eftergymnasial nivå som även tar merkostnadsbidrag har under perioden 2006–2008 minskat något från 8,2 procent till 8 procent. Andelen av de studerande med studielån på eftergymnasial nivå som även hade tilläggsbidrag var densamma som föregående år. I genomsnitt tog 7,7 procent av de studerande tilläggsbidrag under 2008.

Utlandsstuderande är mer lånebenägna än studerande inom andra utbildningsformer. Under 2008 var andelen utlandsstuderande som hade studielån cirka 81 procent. Även bland utlandsstuderande har dock lånebenägenheten minskat, inte minst vad gäller andelen studerande som tar merkostnadsbidrag. Under 2008 hade 46 procent av de utlandsstuderande merkostnadsbidrag.

Inom ovan nämnda utbildningsformer finns det ingen större skillnad i lånebenägenhet mellan kvinnor och män förutom när det gäller grundskolenivån. Där är lånebenägenheten lägre för kvinnor än för män.

En studerande kan välja att avstå från att ta studielån under vissa veckor av studietiden. Under 2008, liksom 2007, var det sju procent av alla låntagare med generellt bidrag som fick studielån för ett mindre antal veckor. Här har det skett en svag ökning under perioden 2002–2008. Andelen var fem procent under 2002. Det är något vanligare att kvinnor söker för färre veckor än att män gör det. Bland låntagare med det högre bidraget sökte cirka två procent för färre veckor under 2008. Andelen var oförändrad jämfört med 2007.

CSN har i två rapporter *Varför lånar inte de studerande?*, CSN oktober 2007 (delrapport) och oktober 2008 (slutrapport), studerat den minskade lånebenägenheten. Studien jämför studerande med studiebidrag och lån med studerande som enbart har studiebidrag. I rapporten konstateras bl.a. att den största skillnaden mellan de som väljer att låna och de som inte gör det är att den senare gruppen i betydligt högre grad får stöd av sina föräldrar under studietiden genom ekonomiska bidrag, kost och

¹⁸ Beloppet för 2008 inkluderar statlig ålderspensionsavgift och tilläggsbidrag för studerande med barn. I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) inkluderar den redovisade utgiften för studiebidrag vid studier utomlands under 2007 inte statlig ålderspension eller tilläggsbidrag för studerande med barn.

logi. Studerande som avstår från att ta studielån är även yngre än de som lånar. Sju av tio är yngre än 25 år jämfört med varannan av de som lånar.

3.5.7 Låntagare och den totala studieskulden

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till närmare 1,4 miljoner vid utgången av 2008. Cirka 194 000 personer har lån i båda de två senaste återbetalningssystemen och cirka 4 600 personer har lån i alla tre återbetalningssystemen.

Antalet låntagare har fortsatt att öka något under 2008. Ökningen jämfört med 2007 var cirka 4 000 personer. Ökningen beror på att de tillkommande låntagarna under 2008 var fler än de som antingen slutbetalat sina lån eller fått sina lån avskrivna.

Återbetalningen av studielån ökade under 2008. Jämfört med 2007 betalades det in cirka 0,3 miljarder kronor mer till CSN, totalt 11,5 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter. Av dessa var en miljard kronor extra inbetalningar, dvs. sådana inbetalningar som låntagarna har betalat utöver återbetalningsplan. Denna typ av inbetalning har minskat med 26 procent sedan 2006. Eftersom nyutlåningen var 10,4 miljarder kronor fortsätter trenden att inbetalningarna överstiger nyutlåningen. Att inbetalningarna överstiger utbetalningarna kan ge sken av att lånesystemet är i balans, men så är inte fallet eftersom riksdagen årligen anvisar ett anslag för räntor på CSN:s lån hos Riksgäldskontoret. Belastningen på detta anslag var 4,5 miljarder kronor under 2008.

Den totala studieskulden ökade under 2008 från 178 till 180 miljarder kronor. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden.

Av den totala utestående fordran¹⁹ på cirka 181 miljarder kronor 2008 bedömer CSN att 27,5 miljarder kronor (2,6 procent) utgörs av osäkra fordringar. Lånetypen studielån, dvs. lån som tagits mellan 1989 och 2001, står med 19 miljarder kronor för den största osäkerheten.

Risken för framtida avskrivningar är störst inom detta lånesystem. De beräknade osäkra fordringarna har under 2008 minskat med 0,8 miljarder kronor. Minskningen beror till största del på en teknisk förändring av de beräkningsmodeller som CSN använder.

Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. I de fall en studerande återupptar studier med studiestöd efter att ha blivit återbetalningsskyldig sätts årsbeloppet automatiskt ned. Trenden att färre personer får beslut om nedsättning fortsätter. Under 2008 fick nästan 203 000 personer beslut om nedsättning, vilket är 9 000 färre än under 2007. Denna minskning kan främst förklaras med att det är färre återbetalningsskyldiga som valt att studera med studiestöd jämfört med tidigare.

Återbetalare med krav hos Kronofogdemyndigheten

I slutet av 2008 hade cirka 91 000 personer krav på återbetalning av studiestöd som överförts till Kronofogdemyndigheten, en ökning med 10 000 personer jämfört med 2007. Antalet personer med krav hos Kronofogdemyndigheten fortsätter att öka bland de återbetalningsskyldiga med annuitetslån. Denna ökning beror till stor del på att antalet återbetalningsskyldiga för denna lånetyp ökar.

Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid årets slut till cirka 745 miljoner kronor, vilket är en minskning med 2 miljoner kronor jämfört med 2007. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare som hade en skuld hos Kronofogdemyndigheten har legat på ungefär samma nivå de senaste tre åren och uppgår 2008 till cirka sju procent.

Utlandsbosatta återbetalare

Cirka 68 000 låntagare är bosatta utomlands, vilket är en ökning med cirka 3 000 låntagare jämfört med 2007. Den totala fordran för de tre återbetalningssystemen avseende utlandsbosatta återbetalare uppgick vid slutet av 2008 till 12,5 miljarder kronor. Av detta avser 4,4 miljarder kronor osäkra fordringar. CSN har under 2008 fortsatt att prioritera kravhanteringen utomlands. Inkassoverksamheten

¹⁹ Den totala utestående fordran består av den totala studieskulden samt den totala återkravsfordran.

har resulterat i att 9 700 ärenden har skickats till Intrum Justitia, vilket är en ökning med åtta procent jämfört med 2007. Av dessa ärenden har låntagare i 2 900 ärenden betalat hela beloppet och delar av beloppet i 1 200 ärenden. Totalt har cirka 22 miljoner kronor inkasserats under 2008 vilket är i nivå med de årliga belopp som inkasserats sedan 2005.

Arbetet med att vidta rättsliga åtgärder i Norge, Danmark och Finland har fortsatt under 2008 och har resulterat i att 500 ärenden har initierats, men endast i ett fåtal av ärendena har skulden betalats i sin helhet. I 26 procent av fallen driver CSN rättsliga processer. För resterande ärenden bedöms det inte som möjligt att driva in någon del av skulden. I dessa fall beror det på att låntagarna inte bedöms ha något ekonomiskt utrymme att betala till CSN.

CSN har under 2008 också arbetat med avtal och fullmakter som syftar till att möjliggöra delgivning utomlands. Syftet med delgivningen är att åstadkomma preskriptionsavbrott och därigenom förhindra att skulder preskriberas. Under 2009 avser CSN att påbörja delgivning i Norden, USA och Storbritannien.

Riksrevisionen har i rapporten *Svenska trygghetssystem utomlands – Försäkringskassan och CSN:s utbetalningar och fordringshantering* (RiR 2008:31) granskat om regeringen, CSN och Försäkringskassan har säkerställt att utbetalningar och fordringshanteringen fungerar när personer bor utomlands. Riksrevisionen kom fram till att regeringen i högre grad borde ha uppmärksammat CSN:s fordringshantering i förhållande till personer som bor utomlands. Vidare ansåg Riksrevisionen att CSN inte i tillräcklig utsträckning har säkerställt att utbetalningar och fordringshantering fungerar när personer bor utomlands. Riksrevisionen rekommenderade regeringen att överväga förändringar av de regelverk som styr CSN:s fordringshantering i syfte att möjliggöra en effektivare fordringsverksamhet utomlands. Vidare rekommenderade Riksrevisionen regeringen att styra och följa upp CSN:s fordringsverksamhet i utlandet och att CSN bör genomföra förändringar i syfte att minska risken för felaktiga utbetalningar vid utlandsstudier.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Under 2008 har 72 000 låntagare fått sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en ökning med 6 000 personer jämfört med 2007. Det totala avskrivna beloppet har ökat från cirka 590 miljoner kronor 2007 till cirka 646 miljoner kronor 2008. Denna ökning kan främst förklaras av att CSN har gjort en korrigering av hanteringen för lånetypen studiemedel när det gäller avskrivning på grund av ålder. Av ökningen avser 30 miljoner kronor just avskrivning av studiemedel. En annan förklaring är att avskrivningar på grund av dödsfall och avskrivningar med hänsyn till synnerliga skäl har ökat.

3.5.8 Studiestödsadministration

Centrala studiestödsnämnden

CSN:s verksamhet finansieras dels med ett förvaltningsanslag, dels med inbetalda administrativa avgifter. Kostnaderna uppgick under 2008 till 754 miljoner kronor, vilket är en ökning med 22 miljoner kronor jämfört med 2007. Av intäkterna som totalt uppgick till 762 miljoner kronor bestod 47 procent av anslag (355 miljoner kronor) och 53 procent av inbetalda avgifter (401 miljoner kronor). Inbetalda avgifter består främst av expeditionsavgifter, uppläggningsavgifter och påminnelseavgifter.

Arbetsmetoder

CSN fortsätter att utveckla tekniska lösningar i administrationen för att ytterligare öka effektiviteten. På myndighetens webbplats tillhandahålls ett antal självservicejänster och myndigheten strävar efter att fler ska bli e-kunder och utföra fler av sina ärenden på webbplatsen. CSN erbjuder bl.a. en möjlighet för vissa grupper av studerande att ansöka om studiestöd via elektronisk studiemedelsansökan. Utvecklingen har varit fortsatt positiv och cirka 41 procent av samtliga ansökningar var under 2008 elektroniska, vilket är en ökning med sju procentenheter sedan 2007. CSN har även introducerat en ny tjänst på sin webbplats, *Räkna ut*. Tjänsten riktar sig till dem som har

eller funderar på att ta studielån. Genom tjänsten får de möjlighet att göra beräkningar för att lättare kunna planera sin framtida ekonomiska situation.

Återkravshantering

CSN arbetar fortlöpande med att effektivisera och förbättra hanteringen av återkrav. Under 2008 har det skett en minskning av den utestående återkravsfordran (1 052 miljoner kronor 2008 jämfört med 1 098 miljoner kronor 2007), vilket förklaras av att antalet personer med återkrav och återkravsskulder har minskat. Vidare har det skett en minskning av inbetalningar av återkrav (432 miljoner kronor 2008 jämfört med 468 miljoner kronor 2007). Minskningen förklaras till stor del av att både antalet personer och antalet återkrav minskar. En delförklaring kan vara att CSN i sitt arbete med återkrav nu har nått de flesta som har en betalningsförmåga.

Kvalitetsutveckling

CSN har fortsatt sitt arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. Detta arbete börjar nu enligt CSN ge resultat och speciellt kvaliteten i beslutsunderlagen har ökat.

Även under 2008 har CSN genomfört kvalitetsgranskningar inom områdena studie- hjälp, studiemedel, återbetalning och kundservice. CSN bedömer rättssäkerheten och kvaliteten i handläggningen utifrån att besluten är korrekta, att handläggningen är studie- stödsrättsligt och förvaltningsrättsligt korrekt samt att kontor och enheter har en enhetlig bedömning. Granskningarna visar att kvaliteten i handläggningen vad avser studiehjälp och åter- betalning är hög. Vad gäller studiemedel har kvaliteten förbättrats jämfört med föregående år. Det finns fortfarande brister främst vad avser studieresultatprövning, dokumentation av ut- redningar och beslutsmotiveringar. Gransk- ningarna visar även att CSN:s lokala kontor i olika grad har förbättrat kvaliteten i handläggningen. Som en del av granskningen av kvaliteten i kundservice har CSN under 2005– 2007 granskat e-brevsvar utifrån såväl studie- stödsrättsliga och förvaltningsrättsliga bestämmelser som språkliga riktlinjer. Gransk- ningen visar att det fortfarande finns en för- bättringspotential vid hanteringen av e- brevsvaren.

Felaktiga utbetalningar

Regeringens mål med CSN:s arbete mot felaktiga utbetalningar är att felaktiga ut- betalningar och brott mot studiestödssystemet inte ska förekomma.

CSN har under 2008 fortsatt arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar och i dag finns en god uppfattning inom myndigheten om orsakerna till felaktiga utbetalningar. Ett fel- aktigt utflöde av studiestöd beror dels på att uppgifter som lämnas från enskilda stödtagare, utbildningsanordnare eller andra är felaktiga, dels på interna brister i ärendehantering. Myndig- heten har under 2008 vidtagit ett antal åtgärder för att ytterligare förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. CSN har kontrollerat i vilken utsträckning utbetalningar till studerande vid universitet och högskolor samt till studerande vid språkskolor utomlands har varit felaktiga. Myndigheten behöver dock mer kun- skap för att bedöma omfattningen av felaktiga utbetalningar. Mer kunskap är också viktigt för att myndigheten ska kunna göra korrekta riskbedömningar och därmed lägga resurser på att förhindra felaktiga utbetalningar där det är mest kostnadseffektivt och ger bäst resultat. CSN har i en särskild rapport till regeringen redovisat myndighetens arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar (dnr U2009/1073/SV).

CSN har tillsammans med bl.a. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket getts i uppdrag av regeringen att samverka i arbetet mot felaktiga utbetalningar. Ekonomistyrningsverket kommer att samordna arbetet med uppdraget och CSN har en rep- resentant i samtliga arbetsgrupper som under våren 2009 har tillsatts inom ramen för upp- draget.

Regeringen gav i juni 2008 Statskontoret i uppdrag att granska CSN:s arbete med intern styrning och kontroll för att förhindra felaktiga utbetalningar. Utvärderingen av CSN visar att myndigheten till stora delar uppfyller de for- mella kraven på intern styrning och kontroll som infördes 2008 (Statskontoret 2009:8). Samtidigt finns ändå risk för felaktiga utbetalningar eftersom gymnasieskolorna, universiteten och högskolorna samt utbildningsanordnare inom den kommunala vuxenutbildningen brister i sin rapportering till CSN avseende t.ex. skol- kursavbrott och studieinaktivitet.

Bidragsbrott

CSN har inrättat en särskild funktion för utredning av misstänkta bedrägeri- och bidragsbrott med cirka två årsarbetskrafter. När en misstanke om brott uppkommer i ett studiestödsärende, kan denna särskilda funktion kontaktas för rådgivning om hur ärendet ska utredas. Den kan också på ett tidigt stadium ta över handläggningen av ärendet. För att underlätta polismyndigheternas och åklagarmyndigheternas arbete har CSN etablerat ett samarbete med de myndigheter där flest anmälningar görs.

CSN följer upp de domar och beslut som meddelas med anledning av anmälningarna. Myndigheten följer också tillämpningen i praxis av det nya brottsrekvisitet grov oaktsamhet. Myndighetens ambition är att de rättsvårdande instanserna enbart ska belastas med de ärenden där graden av brottsmisstanke är väl grundad. Under 2008 har alla handläggare som arbetar med studiestödsärenden inom områden där misstänkta brott har förekommit i större omfattning erbjudits utbildning om bidragsbrottslagen (2007:612).

Handläggningstid

Handläggningstiden under 2008 är oförändrad avseende studiemedel vid studier i Sverige och har minskat något för studiemedel vid studier utomlands. För ansökningar om tilläggs lån, tilläggsbidrag för studier i Sverige och merkostnadslån för studier i Sverige har handläggningstiderna ökat något.

När det gäller studiehjälpen har handläggningstiden av det extra tillägget ökat medan handläggningstiden av inackorderingstillägget är oförändrad.

En bidragande anledning till att utvecklingen vad avser handläggningstiderna har stannat av eller i vissa fall ökat något beror på CSN:s prioritering av kvalitetshöjande åtgärder. För studiemedel vid studier i Sverige handlades 97 procent av samtliga kompletta ärenden inom tre veckor. För studiemedel vid studier utomlands var motsvarande andel 91 procent.

Vad gäller studiemedel vid studier i Sverige beslutades 84 procent av samtliga ärenden inom tre veckor. För studiemedel vid studier utomlands var motsvarande andel 62 procent, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2007. Dessa handläggningstider avser samtliga ärenden, både de som är kompletta när de in-

kommer till myndigheten och de ärenden där myndigheten måste begära in kompletterande uppgifter från den studerande.

Tabell 3.6 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2006–2008¹

Antal dagar			
Verksamhet	2006	2007	2008
Extra tillägg	30	26	30
Inackorderingstillägg	15	21	21
Studiemedel	11	11	11
Studiemedel, utland	28	29	27

Källa: CSN.

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats (kompletteringstid ingår).

Tillgänglighet och service

Under året fortsatte den positiva utvecklingen vad gäller myndighetens telefonservice och resultatet har förbättrats ytterligare. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkö har minskat och andelen kunder som får svar inom tre minuter har ökat. Andelen kunder som är nöjda med CSN:s telefonservice har ökat från 87 procent 2007 till 90 procent 2008.

Andelen skriftliga förfrågningar har ökat med cirka nio procent sedan 2007. Andelen som besvarats inom tre veckor är i princip oförändrad, 94 procent av förfrågningarna besvaras inom tre veckor.

Tabell 3.7 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2006–2008

Tusental och procent, avrundat			
Verksamhet	2006	2007	2008
Antal inkomna samtal	1 660	1 620	1 560
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 400	1 400	1 300
- varav antal besvarade telefonsamtal	1 300	1 320	1 300
Andel besvarade samtal inom 3 minuter	69	76	80
Antal besök webbplats	10 200	11 500	12 000
Antal besök Mina sidor	3 900	4 400	4 500
Antal besök talsvar	400	300	200

Källa: CSN.

Expertfunktion

CSN har under året fortsatt att utveckla myndighetens kunskapsinhämtning kring de studerandes sociala och ekonomiska situation. Bl.a. har två slutrapporter publicerats som behandlar de studerandes och återbetalningsskyldigas situation: rapporten *Kunder med betal-*

ningssvårigheter samt rapporten *Varför lånar inte de studerande?*

Kompetensförsörjning

CSN:s personalomsättning, inklusive visstidsanställda, uppgick under 2008 till nio procent. För tillsvidareanställda är omsättningen fortfarande låg, 5,3 procent. Av det totala antalet anställda 2008 var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Sjukfrånvaron har ökat något från 3,6 procent 2007 till 3,8 procent 2008.

Överklagandenämnden för studiestöd

Under 2008 uppgick utgifterna för ÖKS verksamhet till drygt nio miljoner kronor. ÖKS hanterade under året cirka 4 520 ärenden, en minskning med cirka 960 ärenden jämfört med föregående år. Inkomna ärenden till ÖKS minskade under året med cirka 14 procent jämfört med 2007.

Under 2008 avgjordes 82 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 96 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden har bifallit cirka sju procent av det totala antalet inkomna ärenden. Nämndens beslut i enskilda ärenden har haft betydelse för regeltillämpning och den praxis som finns utvecklad hos CSN.

Servicenivån hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli har telefontid under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

3.5.9 Den studiesociala kommittén

Den studiesociala kommittén överlämnade sitt betänkande *Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt* (SOU 2009:28) i mars 2009. Kommittén har haft i uppdrag att överväga och föreslå åtgärder som rör de studerandes ekonomiska och sociala situation. I uppdraget ingick också att föreslå hur studiemedlet kan användas som ett verktyg för ökad genomströmning i den högre utbildningen samt att se över studiestödsadministrationen och regelverket för studiemedelssystemet.

I betänkandet lämnar kommittén förslag om bl.a. höjda studiemedelsbelopp och fribelopp samt förändring av den tid som studiemedel längst kan lämnas för. Vidare föreslår kommittén att universitet och högskolor bör ta ökat ansvar för att stödja en hög genomströmning.

Kommitténs slutsats kring frågan om studiestödsadministrationen är att CSN i huvudsak bör behålla ansvaret för att administrera studiestödet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3.6 Analys och slutsatser

Unga studerande

Resultaten av insatserna för unga studerande visar att fler studerande har fått studiestöd under 2008 jämfört med tidigare år. Ökningen av antalet unga studerande på gymnasienivå som har studiehjälp är starkt förknippad med befolkningsutvecklingen i åldrarna 16–20 år. Detta eftersom nästan samtliga studerande som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Vuxna studerande

Resultaten av insatserna för vuxna studerande visar att antalet studerande som har studiestöd fortsatt ligger på en hög nivå. Studiestödet bedöms därmed ha underlättat rekryteringen och bidragit till ett högt deltagande i utbildning.

Antalet vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel har dock minskat något under 2008 jämfört med föregående år. Den största minskningen har skett inom kommunal vuxenutbildning och kan förklaras av minskningen av antalet studerande inom denna utbildningsform. Trots att antalet studerande inom kommunal vuxenutbildning har minskat har andelen studiemedelstagare ökat jämfört med tidigare år. Detta talar för att studiemedel är en viktig förutsättning för många individer att kunna bedriva studier.

På eftergymnasial nivå skedde ett trendbrott under 2008 då antalet studiemedelstagare minskade trots att antalet nya studerande inom högskolan ökade. En förklaring till detta kan vara att en stor del av de nya studerande inom högskolan är utländska medborgare som inte har rätt till svenskt studiestöd. En annan förklaring kan vara att antalet studerande som läser på distans inom högskolan har ökat under de senaste åren och att dessa studerande i lägre grad

än andra studerande är i behov av studiemedel, då de kan kombinera sina distansstudier med arbete. Samtidigt har antalet studiemedelstagare i kvalificerad yrkesutbildning ökat med 60 procent under de senaste fem åren. Bedömningen är att detta beror dels på att kvalificerad yrkesutbildning har blivit en etablerad utbildningsform, dels på regeringens satsning på fler utbildningsplatser.

Som en följd av den rådande lågkonjunkturen med ökande arbetslöshet och stora ungdomskullar har antalet studerande såväl vid universitet och högskola som inom vuxenutbildningen ökat, vilket även ger effekter på studiestödssystemet i form av bl.a. högre utgifter. Under första halvåret 2009 har antalet personer som fått studiemedel ökat med drygt fem procent, närmare 16 000 personer, jämfört med första halvåret 2008. Den största procentuella ökningen återfinns inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning där antalet studerande med studiemedel ökat med 14 procent, cirka 6 200 personer, mellan kalenderhalvåren. Inom de eftergymnasiala utbildningsformerna har antalet studerande med studiemedel ökat med fyra procent, drygt 7 900 personer, mellan kalenderhalvåren.

Studerande utomlands

Svenska studerandes internationella erfarenhet kan hjälpa Sverige att hävda sig som kunskapsnation i en allt mer globaliserad värld. Sverige har i jämförelse med många andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Detta bidrar till att Sverige har en hög andel studerande som förlägger delar av eller hela sin utbildning utomlands. Antalet utlandsstuderande 2008 är dock den lägsta noteringen sedan 2002.

Förändringar sker också inom studerandegruppen. Att antalet s.k. free movers har ökat under den senaste femårsperioden kan bl.a. kopplas till det ökade intresset för läkarstudier i utlandet. Minskningen inom icke akademiska språkstudier hör sannolikt samman med den minskade lånebenägenheten och det faktum att de studerande mer noggrant överväger sina studier.

Lånebenägenhet

Den minskade lånebenägenheten kan bl.a. förklaras av att studerande efter införandet av det nya lånesystemet 2001 mer noga överväger om de ska ta studielån. På så sätt kan reformen ha bidragit till att hålla ned skuldsättningen för de studerande. Det är främst studerande under 25 år som avstår från studielån. I dessa fall är det även vanligt att föräldrarna bidrar till sina barns studiefinansiering.

Låntagare och den totala låneskulden

Omkring 1,4 miljoner personer i Sverige har i dag en studieskuld. Detta motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen mellan 20 och 65 år.

Utgångspunkten för återbetalningssystemen är att samtliga låntagare ska betala tillbaka sina skulder. Ett tecken på att nuvarande lånesystem fungerar är att andelen återbetalningsskyldiga som söker och får nedsättning sjunker för varje år. Även tendensen att allt fler återbetalar sina lån och att de inbetalda beloppen ökar snabbt indikerar att lånesystemet fungerar.

Studiestödsadministration

CSN visar upp ett gott resultat. Arbetet med att förbättra tillgängligheten och servicen via telefon har fortsatt gett goda resultat. Myndigheten uppvisar kortare svarstider i telefon och i viss mån förbättrade handläggningstider. Myndigheten har lyckats att förkorta handläggningstiden för ärenden som gäller utlandsstudier, vilket är positivt. Vissa handläggningstider har dock ökat något på grund av CSN:s arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. Regeringen anser det viktigt att bibehålla en hög nivå för ovanstående samtidigt som det är viktigt att hitta en balans mellan service, ärendehantering och en hög rättssäkerhet.

CSN:s interna granskning av kvaliteten visar att myndighetens arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering börjar ge resultat. Fortfarande visar dock granskningen på vissa brister i myndighetens handläggning, främst inom studiemedel och kundservice. Myndigheten fortsätter därför arbetet med att förbättra kvaliteten och att stärka rättssäkerheten.

Regeringen anser att detta kvalitetsarbete är av stor vikt och måste fortgå.

Under 2008 har CSN fortsatt att prioritera kravverksamheten utomlands. Myndigheten prövar olika metoder för att förbättra resultatet av denna verksamhet. Regeringen ser positivt på detta arbete och det är viktigt att det intensifieras.

CSN har under året arbetat målinriktat mot att felaktiga utbetalningar och brott mot studiestödssystemet inte ska förekomma. Detta arbete har gett resultat, men som framgår av Statskontorets rapport (Statskontoret 2009:8) finns det förbättringsområden. De förslag till åtgärder som lämnas i rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet tillsammans med de förslag på åtgärder mot felaktiga utbetalningar som den studiesociala kommittén har lämnat i sitt betänkande *Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt* (SOU 2009:28).

ÖKS har under året nått ett bra resultat vad gäller hanteringen av överklaganden. Myndigheten har handlagt ärendena effektivt och handläggningstiderna har varit mycket tillfredsställande.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte lämnat någon effektivitetsrapport eller revisionsberättelse med invändningar inom detta område. Riksrevisionen har dock lämnat en rapport om svenska trygghetsystem utomlands som rör bl.a. CSN:s utbetalningar och fordringshantering (RiR 2008:31). Regeringen behandlar granskningsrapporten i de delar som avser studiestödet under avsnitt 3.5.7 Låntagare och den totala studieskulden och avsnitt 3.8 Politikens inriktning.

3.8 Politikens inriktning

För den enskilde kan det finnas olika drivkrafter för studier. De flesta skaffar sig en utbildning för att få ett bra jobb och framtida inkomster. Men det kan också handla om att förverkliga sina livsdrömmar eller att få fördjupa sina kunskaper inom olika områden. Sverige behöver välutbildad arbetskraft för att klara den internationella

konkurrensen och skapa ekonomisk tillväxt. Ett väl fungerande studiestödssystem är en av förutsättningarna för att åstadkomma detta. Regeringen eftersträvar ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde.

Det svenska studiestödet är generöst utformat och ger många personer ekonomiska förutsättningar att utbilda sig. Studiestödet är en av flera faktorer som bidrar till att människor påbörjar studier. Under senare år har dock de studerandes köpkraft försämrats då studiemedelsbeloppen halkat efter den prisutveckling som studerandegruppen har mött. Många studerande har svårt att få ekonomin att gå ihop.

För att ge de studerande en förbättrad ekonomisk situation anser regeringen att studiemedlen behöver förstärkas. Regeringen föreslår därför i avsnitt 3.9.2 att studiemedelsbeloppet höjs fr.o.m. den 1 januari 2010. Lånedelen höjs med 391 kronor per månad, samtidigt som studiebidraget justeras upp med 40 kronor per månad. Studiemedlens totalbelopp är avgörande för att den studerande ska kunna täcka sina levnads- och studiekostnader. Förslaget innebär att studiemedlets totalbelopp kommer att uppgå till drygt 8 800 kronor per studiemånad under 2010.

Vidare föreslår regeringen att det s.k. fribeloppet ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2011 i syfte att ge den studerande möjlighet till ytterligare förbättrad ekonomi genom inkomster utöver studiemedlet. En höjning av fribeloppet ger även den studerande ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet. Att ge fler studerande än i dag ekonomiska incitament att arbeta vid sidan av studierna överensstämmer också med regeringens arbetslinje. Fribeloppet beräknas höjas från dagens 107 000 kronor till cirka 136 400 kronor per kalenderår för 2011.²⁰

Regeringen anser att det är angeläget att se över bestämmelserna inom studiestödssystemet för studerande som vårdar sjukt barn eller anhörig.

Vidare avser regeringen att tillsätta en utredare som ska se över systemet med studiemedel för studier utomlands med syfte att effektivisera detta och i större utsträckning främja studenters

²⁰ Beloppet avser en heltidsstuderande som läser i 40 veckor under ett kalenderår.

rörlighet. Mot bakgrund av Riksrevisionens rapport om svenska trygghetssystem utomlands (RiR 2008:31) avser regeringen även att ge utredaren i uppdrag att se över frågor kring skuldsäkring och adressuppgifter vid studier utomlands.

Regeringen bedömer att CSN:s fortsatta arbete med att förebygga felaktiga utbetalningar är av stor vikt för att säkerställa att välfärdssystemen är långsiktigt hållbara och rättssäkra, men också att de ger medborgarna service av hög kvalitet och att utbetalningarna enbart sker till de som är berättigade till stöd. Det utvecklingsarbete som bedrivs för att motverka felaktiga utbetalningar behöver därför intensifieras. Generella åtgärder redovisas i Förslag till statsbudget, finansplan m.m avsnitt 12.4 Arbete mot felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen.

De expeditions- och påminnelseavgifter som finns inom studiestödssystemet har varit oförändrade sedan 1990-talet. Regeringen anser att dessa avgifter bör höjas fr.o.m. den 1 januari 2010 så att de hamnar i nivå med motsvarande avgifter i samhället. Expeditionsavgiften bör höjas från 100 kronor till 120 kronor. Påminnelseavgiften bör höjas från 120 kronor till 200 kronor. Detta är avgifter som endast belastar dem som har börjat betala tillbaka på sina studielån. Avgifter som belastar de studerande berörs inte. En höjning av expeditions- och påminnelseavgifterna fr.o.m. den 1 januari 2010 innebär att CSN disponerar ökade avgiftsintäkter. CSN:s förvaltningsanslag föreslås i avsnitt 3.9.6 därmed minskas i motsvarande mån fr.o.m. 2010.

3.9 Budgetförslag

3.9.1 1:1 Studiehjälp m.m.

Tabell 3.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	4 014 951	Anslags-sparande	2 452
2009	Anslag	4 044 472 ¹	Utgifts-prognos	4 078 818
2010	Förslag	3 997 202		
2011	Beräknat	3 860 767		
2012	Beräknat	3 677 194		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Vidare används anslaget för bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor enligt särskild författning (CSNFS 1983:17).

Utfallet 2008 var drygt 2 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Anslagssparandet för 2008 har bortförts genom indragning. År 2009 förväntas utfallet bli cirka 34 miljoner kronor högre än anvisade medel.

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldrarna 16–20 år.

Tabell 3.9 Antal studerande och genomsnittsbetopp för studiehjälp, utfall 2008 och prognos 2009–2012

Antal och kronor, avrundat

	2008	2009	2010	2011	2012
Studiebidrag					
Antal	487 500	491 800	482 300	464 400	441 100
Genomsnittligt årsbelopp	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900
Extra tillägg					
Antal	13 300	14 400	14 400	14 400	14 400
Genomsnittligt årsbelopp	5 700	5 300	5 300	5 300	5 300
Inackorderingstillägg					
Antal	11 200	12 000	12 000	12 000	12 000
Genomsnittligt årsbelopp	9 100	8 700	8 700	8 700	8 700

Källa: CSN

Regeringens överväganden

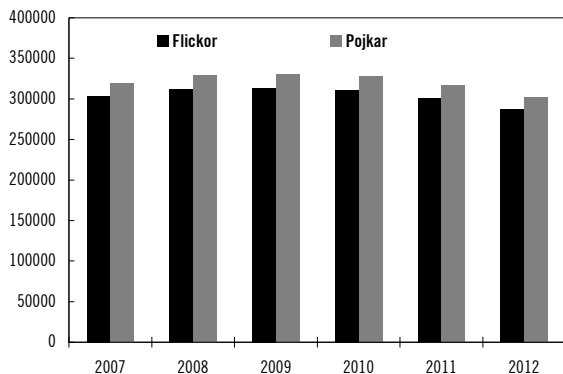
Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Volym

Antalet ungdomar i gymnasieskolan har ökat under senare år. Detta är en följd av de stora barnkullarna under slutet av 1980- och början av 1990-talen. Befolkningsframskrivningar från SCB indikerar att antalet ungdomar i aktuella åldrar når sin topp under 2009 och kommer att minska under prognosperioden.

Diagram 3.10 Folkmängd 16–20 år 2007–2008 och prognos 2009–2012

Antal

Källa: SCB

Förändringarna medför att utgifterna bedöms minska något för studiebidraget och inackorderingstillägget medan det väntas öka marginellt för det extra tillägget. Sammantaget beräknas utgifterna minska med cirka 47 miljoner kronor under 2010. Åren 2011 och 2012 beräknas utgifterna minska med 184 respektive 367 miljoner kronor jämfört med vad som anvisats för 2009.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 3 997 202 000 kronor under anslaget 1:1 *Studiehjälp m.m.* för budgetåret 2010.

Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	4 044 472	4 044 472	4 044 472
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	-47 270	-183 705	-367 278
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 997 202	3 860 767	3 677 194

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.2 1:2 Studiemedel m.m.

Tabell 3.11 Anslagsutveckling

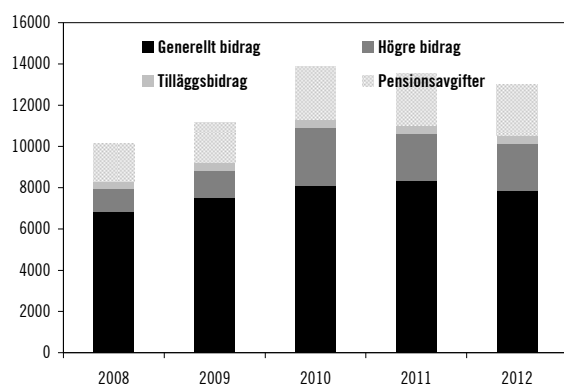
Tusental kronor

2008	Utfall	10 139 279	Anslags-sparande	1 111 501
2009	Anslag	12 076 761 ¹	Utgifts-prognos	11 164 094
2010	Förslag	13 872 561²		
2011	Beräknat	13 564 218		
2012	Beräknat	12 991 834		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² 2 474 080 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2010. Beloppet har reducerats med 74 009 tkr som avser regleringsbelopp för 2007.

Anslaget används för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studie-stödslagen (1999:1395), pensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift samt förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m. Anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* får även användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som har upphört (prop. 2007/08:99, bet. 2007/08:FiU21, rskr. 2007/08:262).

Diagram 3.11 Anslagsförbrukning 1:2 Studiemedel m.m., miljoner kronor, 2008-2012

Källa: CSN

Studierande med studiemedel finns främst inom högskoleutbildning, kommunal vuxenutbildning, folkhögskoleutbildning, yrkeshögskoleutbildning och kvalificerad yrkesutbildning. Eftersom studiemedlet till övervägande del är rättighetsstyrt är utgiften främst beroende av antalet studierande som läser en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Utgiften för de delar av studiemedlet som inte är rättighetsstyrt påverkas främst av efterfrågan. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgiften påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom bidragets koppling till prisbasbeloppet.

Antalet studierande med rätt till det högre bidraget har varit färre än det antal studierande som anslaget beräknats för, vilket är den främsta förklaringen till det uppkomna anslagssparandet för 2008 och det beräknade anslagssparandet för 2009. Anslagssparandet för 2008 har bortförts genom indragning.

Tabell 3.12 Antal studierande och genomsnittsbetalning för studiemedel, utfall 2008 och prognos 2009-2012

Antal och kronor, avrundat

	2008	2009	2010	2011	2012
Generella bidraget					
Antal	409 100	429 100	463 000	475 900	446 200
Genomsnittligt årsbelopp ¹	16 700	17 400	17 500	17 600	17 700
Högre bidraget					
Antal	31 200	37 300	79 500	63 500	63 200
Genomsnittligt årsbelopp ¹	40 700	36 200	36 300	36 600	36 700

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Totalbeloppet i studiemedlen ska höjas med 431 kronor per studiemånad vid heltidsstudier. Studiebidraget ska höjas med 40 kronor. Den nya bidragsnivån ska gälla för studier som bedrivs från och med den 1 januari 2010.

Den högsta inkomst en studierande får ha per kalenderår utan att studiemedlen reduceras, det s.k. fribeloppet, ska höjas med cirka 30 000 kronor (räknat utifrån 2009 års nivå). Om en studerandes inkomst är högre än fribeloppet ska det studiemedelsbelopp som får lämnas minska med 61 procent av den överskjutande inkomsten. Rätten till studiemedel ska som tidigare upphöra helt vid en inkomst om cirka 263 400 kronor per kalenderår (räknat utifrån 2009 års nivå). Den nya fribeloppsnivån ska gälla från och med den 1 januari 2011. Studiestödslagen (1999:1395) ska ändras i enlighet med ovanstående.

Anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* ska mot denna bakgrund ökas med 120 349 000 kronor för 2010.

Ärendet och dess beredning

Den studiesociala kommittén har i sitt betänkande *Stärkt stöd för studier* (SOU 2009:28) föreslagit bl.a. att totalbeloppet inom studiemedlen ska höjas med 400 kronor per månad och att det s.k. fribeloppet ska höjas med 30 000 kronor per kalenderår.

Kommitténs förslag innebär förändringar i studiestödslagen (1999:1395).

Lagrådet

Regeringen bedömer att förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) inte innehåller någon sådan reglering som kräver Lagrådets hörande.

Remissinstanserna

I princip alla remissinstanser är positiva till en höjning av totalbeloppet i studiemedlen.

En majoritet av remissinstanserna som har lämnat synpunkter på förslaget om höjt fribelopp tillstyrker en höjning. Några instanser, bl.a. *Statskontoret* och *Högskoleverket*, har dock synpunkter på att förslaget kan vara kontraproduktivt i förhållande till målet att öka genomströmningen. Ett antal remissinstanser, bl.a. *Sveriges förenade studentkårer (SFS)* och *Saco studentråd*, har invändningar mot att inkomster från sommaren eller tid när studier inte bedrivs ska räknas med i inkomstprövningen. Några remissinstanser, bl.a. *Läraryrket* och *Tjänstemännens Centralorganisation*, har framhållit att det är viktigt att studiemedelssystemet utformas så att det går att klara sig på enbart studiemedel under utbildningstiden.

Skälen för regeringens förslag

Studiemedlen är den viktigaste finansieringskällan för de flesta studerande på olika utbildningsnivåer. Studiemedel består av en bidragsdel och en lånedel. Det finns två bidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Totalbeloppet och bidragsbeloppen är kopplade till prisbasbeloppet och beräknas per vecka. I syfte att ge de studerande en bättre ekonomisk situation föreslår regeringen att studiemedlens totalbelopp ska höjas. Studiemedlens totalbelopp är avgörande för att den studerande ska kunna täcka sina levnads- och studiekostnader, vilket också har påpekats av flera remissinstanser. Totalbeloppet i studiemedlen föreslås därför höjas från 4,57 procent till 4,80 procent av prisbasbeloppet per vecka för en heltidsstuderande fr.o.m. den 1 januari 2010. Totalbeloppet blir därmed 431 kronor högre per studiemånad vid heltidsstudier jämfört med det studiemedelsbelopp som skulle ha utgått om inte höjningen genomförs. Studiebidraget med den generella nivån föreslås höjas med 40 kronor per studiemånad för en heltidsstuderande. Den

högre bidragsnivån föreslås höjas med 75 kronor per studiemånad vid heltidsstudier. Förslaget innebär också att bidragsandelen av totalbeloppet justeras. Beloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

I syfte att ge den studerande ökad möjlighet till förbättrad ekonomi genom inkomster utöver studiemedlen föreslår regeringen vidare att det s.k. fribeloppet ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2011. En höjning av fribeloppet ger även den studerande ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet. Att ge fler studerande än i dag ekonomiska incitament att arbeta vid sidan av studierna överensstämmer också med regeringens arbetslinje. Fribeloppet vid 20 veckors studier under ett kalenderhalvår föreslås öka från 125 procent till 160 procent av prisbasbeloppet vid heltidsstudier. Fribeloppet blir därmed cirka 30 000 kronor högre per kalenderår vid heltidsstudier (räknat utifrån 2009 års nivå). Fribeloppsnivåerna är knutna till studieomfattning och ska anpassas därefter.

Rätten till studiemedel ska som tidigare upphöra helt vid en inkomst om cirka 263 400 kronor per kalenderår (räknat utifrån 2009 års nivå). Som en konsekvens av detta föreslås att den procentsats som studiemedelsbeloppet reduceras med vid inkomst högre än fribeloppet ska höjas från 50 procent till 61 procent.

Vissa remissinstanser, bl.a. *SFS* och *Saco studentråd*, anser att inkomstprövning endast ska ske mot inkomster som förvärvas under tid då studier bedrivs. För att en sådan uppdelning av inkomster ska vara möjlig krävs dock att CSN har möjlighet att efterkontrollera inkomster månadsvis, inte minst för att förhindra fusk och felaktiga utbetalningar. Det finns i dag ingen möjlighet för CSN att efterkontrollera inkomstuppgifter på månadsbasis, utan de enda tillgängliga uppgifter som finns är Skatteverkets uppgifter om taxerad årlig inkomst. Risken att studiemedelssystemet utnyttjas felaktigt ökar om CSN inte på ett tillförlitligt sätt kan kontrollera en persons inkomstuppgifter mot Skatteverket. Mot denna bakgrund anser regeringen att inkomstprövningen även fortsättningsvis ska ske mot samtliga inkomster under ett kalenderår.

Studiestödslagen (1999:1395) föreslås ändras i enlighet med ovanstående. Regeringens lagförslag återfinns i avsnitt 2.1.

Förslagen om höjt studiebidrag beräknas medföra en utgiftsökning 2010 med 120 349 000 kronor. Anslaget 1.2 *Studiemedel m.m.* behöver därför ökas med detta belopp. För 2011 och 2012 beräknas förslagen om höjt studiebidrag medföra en utgiftsökning med 118 794 000 respektive 102 375 000 kronor. Förslaget om höjt fribelopp beräknas medföra en utgiftsökning med 50 000 000 kronor för 2011 och med samma belopp 2012.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

För att möta den ökade efterfrågan av utbildningsplatser föreslår regeringen att riksdagen beslutar om medel för en tillfällig satsning 2010 med 3 000 platser inom yrkeshögskolan (från hösten 2010), 10 000 platser inom kommunal vuxenutbildning 2010, varav 5 000 platser berättigar till studiemedel med det högre bidraget, (utg.omr. 16, avsnitt 4.4) samt 10 000 årsplatser vid universitet och högskolor (utg.omr. 16, avsnitt 4.11.1). Regeringen bedömer att samma antal platser bör tillföras även för 2011. Satsningen innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka 2010 med 50,4 miljoner kronor för platser i yrkeshögskolan, med 574,6 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning samt med 348,5 miljoner kronor för heltidsstudieplatser inom universitet och högskolor. För 2011 beräknas satsningen innebära att utgifterna för studiemedel ökar med 101,4 miljoner kronor för platser inom yrkeshögskolan, 346,6 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning respektive 333,4 miljoner kronor för platser inom universitet och högskolor.

Regeringen avser att föreslå att studieavgifter ska införas för tredjelandsstudenter fr.o.m. hösten 2011. I och med detta frigörs utbildningsplatser för svenska och EES-studenter motsvarande cirka 4 500 platser 2012. Detta innebär att utgifterna för studiemedel beräknas öka med 157,1 miljoner kronor 2012.

Utöver den föreslagna ökningen av platser som hänvisas till ovan utökas platserna inom yrkeshögskolan och kommunal yrkesutbildning 2010 genom den av riksdagen beslutade satsningen på utbildning enligt regeringens förslag i propositionen Åtgärder för jobb och

omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Beslutet innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka jämfört med budgeten för 2009 med 396,5 miljoner kronor 2010, vilket motsvarar cirka 5 900 helårsstudieplatser. För 2011 beräknas utgifterna öka med 109,1 miljoner kronor, motsvarande cirka 2 600 helårsstudieplatser.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 16, bet. 2008/09:UbU1, rskr. 2008/09:131) om ett antal satsningar som även berör studiemedlet 2010 och 2011. Satsningen på yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (utg.omr. 16, avsnitt 8.2.2) får till följd att utgifterna bedöms öka med 67,1 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 130,7 miljoner kronor 2011 jämfört med budgeten för 2009. Vidare innebär satsningen att antalet platser ökar på eftergymnasial yrkesutbildning inom yrkeshögskolan (utg.omr. 16, avsnitt 8.2.1). Detta bedöms medföra att utgifterna ökar med 17,8 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 17,2 miljoner kronor 2011 jämfört med budgeten för 2009. Satsningen på spetsutbildning i entreprenörskap och innovation (utg.omr.16, avsnitt 8.3.15) bedöms innebära att utgifterna för studiemedel ökar med 4,4 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 4,4 miljoner kronor 2011 jämfört med 2009.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2008 (prop 2007/08:1 utg.omr. 16, bet. 2007/08:UbU1, rskr. 2007/08:70) om medel för ett antal satsningar som fortsätter 2010. En av dessa var satsningen på speciallärarutbildning. Utgifterna för studiemedel bedöms till följd av denna satsning öka med 3,0 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 6,8 miljoner kronor 2011 jämfört med budgeten för 2009. Riksdagen anvisade även medel för att lärosätena ska anordna kompletterande utbildningar för personer med utländska examina (utg.omr. 16, avsnitt 8.3.12). Satsningen innebär att utgifterna för studiemedel bedöms öka med 0,1 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 0,1 miljoner kronor 2011. Antalet platser på polisutbildningen har i enlighet med regeringens förslag ökat för att uppnå målet om 20 000 poliser 2010. När nu antalet studenter som antas till polisutbildningen sjunker igen bedöms utgifterna minska med 31,5 miljoner kronor 2010 och beräknas minska

med 39,5 respektive 18,2 miljoner kronor 2011 och 2012 jämfört med budgeten för 2009.

Dessa satsningar och effekter av tidigare beslutade satsningar som påverkar anslag 1:2 *Studiemedel m.m.* innebär att utgifterna bedöms öka med 1 549 miljoner kronor 2010 jämfört med budgeten för 2009.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Enligt beslut som fattats av regeringen sänks prisbasbeloppet från 42 800 kronor 2009 till 42 400 kronor 2010. Förändringen innebär en minskad anslagsbelastning med 105,1 miljoner kronor 2010.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2009 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2009 bedöms antalet studiemedelstagare öka kraftigt, och därmed ökar utgiftsnivån med 468,6 miljoner kronor 2010.

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Karolinska institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. När utökningen av programmet är fullt utbyggd 2015 kommer totalt 70 psykologstudenter per år att utexamineras, varav utökningen motsvarar 30 utexaminerade studenter. År 2010 kommer det utökade antalet platser att motsvara 30 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning överförs 1,3 miljoner kronor för studiemedel från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* (utg.omr. 9 avsnitt 3.12.8).

Anslagsförändringar till följd av övriga skäl

Jämfört med 2009 bedöms utgifterna bli 209,2 miljoner kronor högre 2010 till följd av förändringen av regleringsbeloppen avseende den statliga ålderspensionsavgiften. Regleringsbeloppen fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den slutliga ålderspensionsavgiften.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om

13 872 561 000 kronor under anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* för budgetåret 2010.

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	11 749 515	11 749 515	11 749 515
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 548 994	1 177 663	247 274
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-105 144	-74 053	13 515
Volym	468 628	445 797	655 532
Överföring till/från andra anslag	1 320	2 110	3 070
Övrigt	209 248	263 186	322 928
Förslag/beräknat anslag	13 872 561	13 564 218	12 991 834

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.3 1:3 Studiemedelsräntor m.m.

Tabell 3.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	4 854 617	Anslags-sparande	75 929
2009	Anslag	5 569 664 ¹	Utgifts-prognos	5 579 524
2010	Förslag	5 814 992		
2011	Beräknat	5 322 289		
2012	Beräknat	4 702 053		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för räntor på studielån som tagits upp i Riksgäldskontoret. Inbetalda räntor redovisas mot inkomsttitel och uppgick till 4,9 miljarder kronor 2008. Anslaget används dessutom för utgifter till följd av avskrivningar av studielån. Studielån kan skrivas av bl.a. om de lämnats:

- för behörighetsgivande studier,
- inom ramen för studiehjälpen enligt äldre bestämmelser,
- vid inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti enligt kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier,
- vid sjukdom,
- på grund av åldersregler, eller
- på grund av att låntagaren avlidit eller varit varaktigt betalningsoförmögen.

De viktigaste faktorerna som styr utgifterna på anslaget är upplåningsräntan och storleken på CSN:s totala skuld till Riksgäldskontoret för studielån tagna efter 1988. Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret förändras årligen med de belopp som utlånas som nya lån under året och med de belopp som återbetalas av låntagarna. Även avskrivningar och konvertering av lån i äldre system till lån som finansieras i Riksgäldskontoret påverkar den totala skulden.

Utgiften för nya lån är främst beroende av antalet studiebidragstagare och deras benägenhet att utnyttja studielånet. Förändringar av prisbasbeloppet påverkar studielånets storlek och därmed utgifterna för nya lån.

År 2008 blev utgifterna nästan 76 miljoner kronor lägre än tilldelade medel. Anslagssparandet har bortförts genom indragning. Utgiftsprognosen för 2009 visar på att utgifterna blir nära 10 miljoner kronor högre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Totalbeloppet i studiemedlen ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2010 och det s.k. fribeloppet ska höjas fr.o.m. den 1 januari 2011 enligt vad som har anförts under avsnitt 3.9.2.

Anslaget 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* ska mot denna bakgrund ökas med 10 368 000 kronor.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

För att möta den ökade efterfrågan av utbildningsplatser föreslår regeringen att

riksdagen beslutar om medel för en tillfällig satsning 2010 med 3 000 platser inom yrkeshögskolan (från hösten 2010), 10 000 platser inom kommunal vuxenutbildning 2010, varav 5 000 platser berättigar till studiemedel med det högre bidraget, (utg.omr. 16, avsnitt 4.4) samt 10 000 helårsplatser vid universitet och högskolor (utg.omr. 16, avsnitt 4.11.1). Regeringen bedömer att medel för samma antal platser bör tillföras även för 2011. Satsningen bedöms innebära att utgifterna för studiemedelsräntor ökar 2010 med 1,2 miljoner kronor för platser i yrkeshögskolan, med 5,4 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning samt med 8,3 miljoner kronor för heltidsstudieplatser inom universitet och högskolor. För 2011 beräknas satsningen innebära att utgifterna för studiemedelsräntor ökar med 2,9 miljoner kronor för platser inom yrkeshögskolan, med 13,4 miljoner kronor för platser inom kommunal vuxenutbildning samt med 20,3 miljoner kronor för platser inom universitet och högskola.

Regeringen avser att föreslå att studieavgifter ska införas för tredjelandsstudenter fr.o.m. hösten 2011. I och med detta frigörs utbildningsplatser för svenska och EES-studenter motsvarande cirka 4 500 platser 2012. Detta innebär att utgifterna för studiemedelsräntor beräknas öka med 4,9 miljoner kronor 2012.

Utöver den föreslagna ökningen av platser som hänvisas till ovan utökas platserna inom yrkeshögskolan och kommunal yrkesutbildning 2010 genom den av riksdagen beslutade satsningen på utbildning i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183). Beslutet innebär att utgifter för studiemedel bedöms öka med 6,2 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 9,5 miljoner kronor 2011 jämfört med budgeten för 2009.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 16, bet. 2008/09:UbU1, rskr. 2008/09:131) om ett antal satsningar som även berör studiemedlet 2010 och 2011. Satsning på yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (utg.omr. 16, avsnitt 8.2.2) får till följd att utgifterna bedöms öka 2010 med 6,4 miljoner kronor och beräknas öka 2011 med 17,3 miljoner kronor jämfört med budgeten för 2009. Vidare innebär satsningen på efter-

gymnasial yrkesutbildning inom yrkeshögskolan (utg.omr. 16, avsnitt 8.2.1) att utgifterna bedöms öka 2010 med 1,6 miljoner kronor och med 2,8 miljoner kronor 2011. Satsningen på spetsutbildning i entreprenörskap och innovation (utg.omr. 16, avsnitt 8.3.15) bedöms innebära att utgifterna för studiemedelsräntor ökar med 0,3 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med 0,7 miljoner kronor 2011.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 2008 (prop 2007/08:1 utg.omr. 16, bet. 2007/08:UbU1, rskr. 2007/08:70) om ett antal satsningar som fortsätter 2010. En av dessa var satsningen på speciallärarutbildning. Utgifterna för studiemedelsräntor bedöms till följd av denna satsning öka med 0,9 miljoner kronor 2010 och beräknas öka 2011 med 2,1 miljoner kronor. Riksdagen anslog även medel för att lärosätena ska anordna kompletterande utbildningar för personer med utländska examina (utg.omr. 16, avsnitt 8.3.12), vilket innebär att medel avsätts för fortsatt anordnande av sådana kompletterande utbildningar. Genom satsningen bedöms utgifterna för studiemedelsräntor öka med 0,5 miljoner kronor 2010 och beräknas öka med en miljon kronor 2011. Antalet platser på polisutbildningen har i enlighet med regeringens förslag ökat för att uppnå målet om 20 000 poliser 2010. När nu antalet studenter som antas till polisutbildningen sjunker igen bedöms utgifterna öka med 0,4 miljoner kronor 2010 och beräknas minska för 2011 och 2012 med 0,6 respektive 1,8 miljoner kronor jämfört med budgeten för 2009.

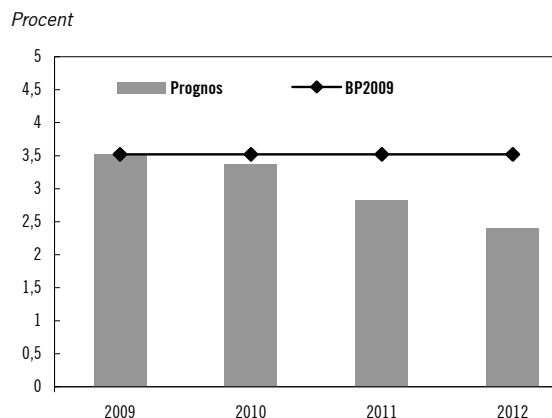
Ovanstående beslut tillsammans med effekter av tidigare beslut om satsningar innebär att utgifterna bedöms öka med 67,5 miljoner kronor 2010.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet. Förändringar av upplåningsränta och prisbasbelopp jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2009 ger den sammanlagda effekten att utgifterna bedöms minska med 194 miljoner kronor 2010. Den främsta anledningen till att utgifterna beräknas minska är att upplåningsräntan bedöms bli lägre jämfört med räntan för 2009 så som den beräknades i

budgetpropositionen för 2009. Detsamma gäller för den beräknade räntan 2011 och 2012, se tabell 3.12.

Diagram 3.12 Studiemedelsränta, utfall 2009 och prognos 2010–2012 jämfört med ränta för 2009 i budgetpropositionen för 2009

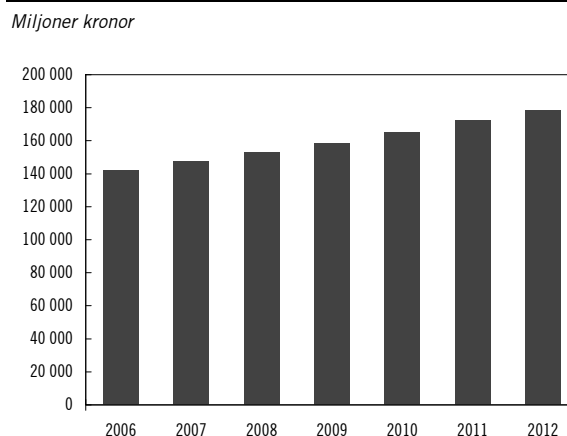
Källa: CSN och egna beräkningar

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Med anledning av att den utestående skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas fortsätta att öka under de kommande åren bedöms utgifterna öka med motsvarande 373,4 miljoner kronor 2010.

Anslaget för studiemedelsräntor omfattar även avskrivningar av studielån. Utgifterna för avskrivning har ökat de senaste åren och beräknas öka även under 2010.

Diagram 3.13 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2006–2008 och prognos 2009–2012

Källa: CSN och egna beräkningar

Anslagsförändringar till följd av överföring från andra anslag

Karolinska institutet har i regleringsbrevet för 2009 fått i uppdrag att successivt utöka antagningen av studenter till psykologutbildningen. När utökningen av programmet är fullt utbyggd 2015 kommer totalt 70 psykologstudenter per år att utexamineras, varav utökningen motsvarar 30 utexaminerade studenter. År 2010 kommer det utökade antalet platser att motsvara 30 helårsstudenter. Med anledning av denna satsning överförs 0,1 miljoner kronor för studiemedelsröntor från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* (utg. omr. 9, avsnitt 3.12.8).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 5 814 992 000 kronor under anslaget 1:3 *Studiemedelsröntor m.m.* för budgetåret 2010.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2010-2012, för 1:3 Studiemedelsröntor

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	5 567 822	5 567 822	5 567 822
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	67 502	124 663	68 899
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-193 831	-887 058	-1 594 304
Volymer	373 449	516 772	659 506
Överföring till/från andra anslag	50	90	130
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	5 814 992	5 322 289	4 702 053

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.4 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slags	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	Utfall	56 441	4 709	
2009	Anslag	61 150 ¹		61 974
2010	Förslag	61 150		
2011	Beräknat	61 150		
2012	Beräknat	61 150		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, s.k. Rg-bidrag. Bidraget lämnas till döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro för kostnader för resor och boende. Motsvarande gäller för svårt rörelsehindrade elever vid särskilt anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Anslaget används även för utgifter för bidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning. Utgifterna för TUFF är beroende av anvisade medel och efterfrågan på detta stöd.

Rg-bidraget är ett rättighetsstyrkt bidrag. Detta medför att huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet funktionshindrade elever som antas vid riksgymnasierna samt antalet folkhögskoleplatser i teckenspråk som inrättas för föräldrar med hörselskadade barn och i vilken utsträckning föräldrarna väljer att finansiera sina studier med detta bidrag. Vid beslut om bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan tas hänsyn till om eleven uppstår sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 3.5 och 3.6.

Regeringen föreslår mot bakgrund av ovanstående att riksdagen anvisar ett ramanslag om 61 150 000 kronor under anslaget 1:4 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för budgetåret 2010.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2010-2012, för 1:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	61 150	61 150	61 150

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.5 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008		30 242		-742
2009	Anslag	29 000 ¹	Utgifts-prognos	29 000
2010	Förslag	29 000		
2011	Beräknat	30 000		
2012	Beräknat	29 500		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är

Tabell 3.19 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Ingående åtaganden	4 714	5 780	6 500	6 500	0
Nya åtaganden	5 780	6 500	6 500		
Infriade åtaganden	-4 714	-5 780	-6 500	-6 500	0
Utestående åtaganden	5 780	6 500	6 500	0	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	6 000	7 000	7 000		

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 3.5.3.

För 2009 redovisar myndigheten en ökad efterfrågan på talböcker. Myndigheten räknar med att behöva producera fler timmar talböcker jämfört med budget för 2009 och att utlåningen

synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket som i samverkan med andra bibliotek ska förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur. Utgiften påverkas av bl.a. antalet funktionshindrade studenter som begär anpassad studielitteratur.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov om framtida anslag på högst 7 000 000 kronor under 2011.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 kronor under 2011. Anledningen till att förslaget bemyndigande överstiger utestående åtaganden är det finns en osäkerhet i beräkningen av utestående åtaganden.

av talbokskopior kommer att öka genom enskild nedladdning.

För 2010 bedöms utgifter för produktion av studielitteratur minska något i förhållande till budget för 2009.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 29 000 000 kronor under anslaget 1:5 *Bidrag*

till vissa studiesociala ändamål för budgetåret 2010.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	29 000	29 000	29 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym		1 000	500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	29 000	30 000	29 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.6 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tabell 3.21 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2008	Utfall	377 157	Anslags-sparande	33 482
2009	Anslag	408 097 ¹	Utgifts-prognos	406 053
2010	Förslag	318 155		
2011	Beräknat	322 110 ²		
2012	Beräknat	322 910 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 320 037 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 319 186 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för CSN:s förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten under avsnitt 3.5.8 och bedömer att verksamheten även fortsättningsvis ska bedrivas i samma omfattning.

De föreslagna förändringarna av studiemedel finansieras delvis genom höjda avgifter för låntagare och för återbetalare med betalningspåminnelse. Avgiftshöjningen förväntas ge ökade inkomster på cirka 100 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010. Enligt CSN:s regleringsbrev

ska avgiftsintäkterna bidra till verksamhetens finansiering. Anslaget föreslås därför minskas med 100 miljoner kronor per år, samma belopp som den förväntade avgiftsökningen.

Med anledning av riksdagens beslutade satsning på utbildning i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183) bedöms anslaget öka med två miljoner kronor 2010 och beräknas öka med lika mycket 2011.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 318 155 000 kronor för budgetåret 2010.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	406 097	406 097	406 097
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	13 248	15 965	18 140
Beslut	-98 000	-97 987	-100 001
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-3 190	-1 965	-1 327
Förslag/beräknat anslag	318 155	322 110	322 910

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

Lån hos Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2008 i Riksgäldskontoret var 152 546 miljoner kronor vid utgången av 2008. Under 2009 bedöms nettoupplåningen bli 5 778 miljoner kronor. Avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 342 respektive 92 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Under 2010 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 164 600 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag

Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till cirka

158 056 miljoner kronor vid utgången av 2009 för studielån tagna efter 1988. För 2010 beräknas nettouplåningen till omkring 6 829 miljoner kronor, avskrivningar till 356 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 90 miljoner kronor. Det totala lånebehovet bedöms därmed bli cirka 164 600 000 000 kronor.

3.9.7 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2008	Utfall	9 253	Anslags-sparande	3 474
2009	Anslag	12 536 ¹	Utgifts-prognos	10 734
2010	Förslag	12 992		
2011	Beräknat	13 120 ²		
2012	Beräknat	13 193 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 12 992 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 12 992 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för ÖKS förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten under avsnitt 3.5.8 och bedömer att verksamheten även fortsättningsvis ska bedrivas i samma omfattning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 12 992 000 kronor för budgetåret 2010.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	12 536	12 536	12 536
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	456	584	657
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	12 992	13 120	13 193

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.